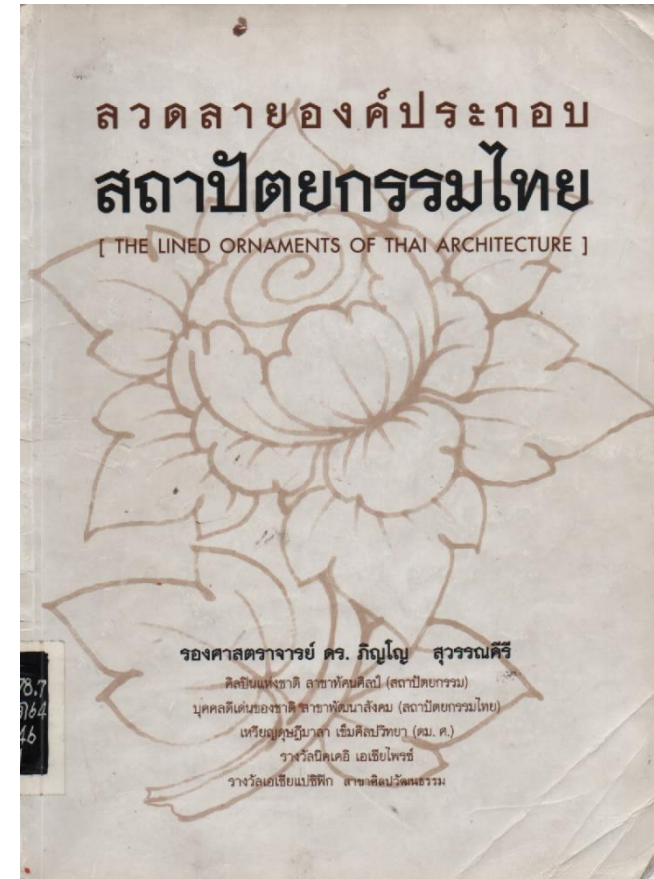
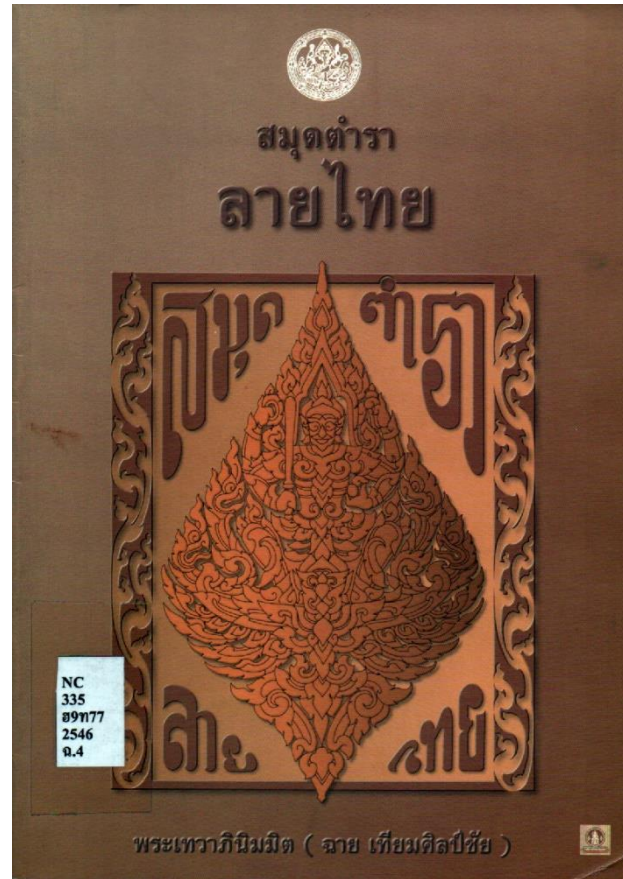

ลาย ลวดลายในงานสถาปัตยกรรมไทย

เอกสาร ตำราอ้างอิง ลายลวดลายในงานสถาปัตยกรรมไทย

ลาย ลวดลายในงานสถาปัตยกรรมไทย

ลายไทยในงานศิลปกรรม แบ่ง 3 ประเภท

1. ลายไทยในงานเชิงจิตรกรรม
2. ลายไทยในงานเชิงประติมากรรม
3. ลายไทยในงานเชิงสถาปัตยกรรม

ลายไทยในงานเชิงสถาปัตยกรรมแบ่งกรรมวิธีเป็น 11 ประเภท

1. ลายเส้น
2. ลายสอดสี
3. ลายฉลุ
4. ลายลดน้ำ
5. ลายประดับมุก
6. ลายแกะสลัก
7. ลายปูนปั้น
8. ลายฉลั๊กหิน
9. ลายบุตุล
10. ลายหล่อโลหะ
11. ลายกระเบื้องเคลือบ

ลายไทยในงานเชิงสถาปัตยกรรม เป็นลายที่ใช้ในงานสถาปัตยกรรม มีรูปแบบทั้ง 2 มิติและ 3 มิติ ซึ่งลายใน 2 มิติ มักจะอยู่ในรูปของจิตรกรรม ภาพเขียน ลายประดับต่างๆ ลายฉลุไม้หรือลายประดับกระจก ลายฉลุปิดทอง ลายผนัง เสา ส่วนลาย 3 มิติ เป็นการออกแบบส่วนประดับตกแต่งในงานสถาปัตยกรรม มีทั้งนูนต่ำ นูนสูง หรือเป็นทั้งลักษณะลอยตัวก็มีซึ่งเป็นการสร้างมิติของงานตกแต่งทางสถาปัตยกรรมไทย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะของศิลปะของชนชาติไทยที่สื่อทอดต่อกันมาต่างโบราณ

ลายไทยในงานเชิงจิตรกรรม

ลายไทยในงานเชิงประติมากรรมลายไทยในงานเชิงสถาปัตยกรรม

ลายไทย สามารถแบ่งการเรียนรู้ไว้ 4 หมวด

1. หมวดกนก หรือ กระหนก คือพื้นฐานของลายต่างๆ เริ่มตั้งแต่กนกสามตัว กนกเปลว กาบ ก้านขด
2. หมวดนารี คือการเขียนรูปบุคคล ท่าทาง ตัวพระ
3. หมวดกระบี่ คือการเขียนมนุษย์ จำพวกต่างๆ ทั้งคน ยักษ์ ลิง
4. หมวดคชะ คือการเขียนภาพสัตว์ต่างๆ เพื่อแสดงภาพประกอบเรื่อง

ความเป็นมาลายไทย สามารถแบ่งได้ 6 อย่าง

1. การพัฒนาจากลักษณะของดอกบัว
2. การพัฒนาจากเปลวไฟ
3. การพัฒนาจากใบไม้
4. การพัฒนาจากดอกไม้อื่นๆ
5. การพัฒนาจากใบผัก
6. การพัฒนาจากเถาวัลย์และไม้เลื้อย
7. การพัฒนาจากสัตว์
8. การพัฒนาจากลักษณะคน
9. การพัฒนาจากลายต่างชาติ

หมวดกนก หรือ กระหนก

หมวดนารี คือการเขียนรูปบุคคล

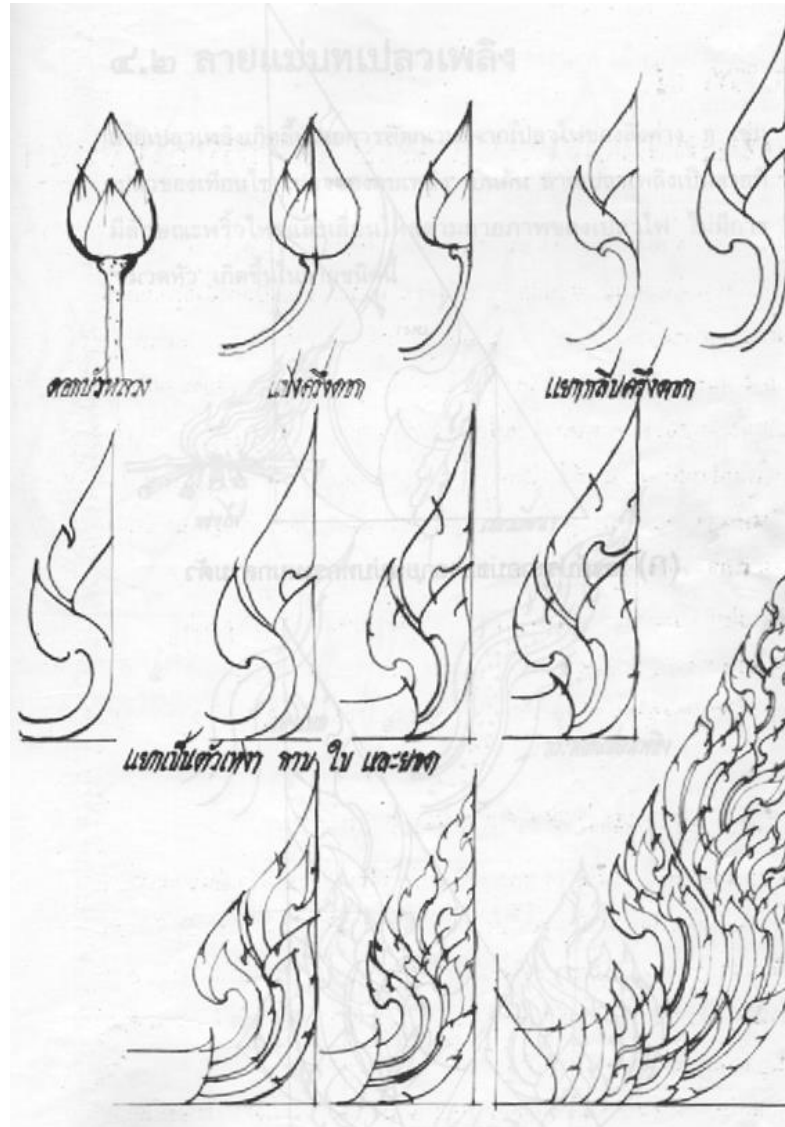
หมวดกระบี่ คือการเขียนมนุษย์

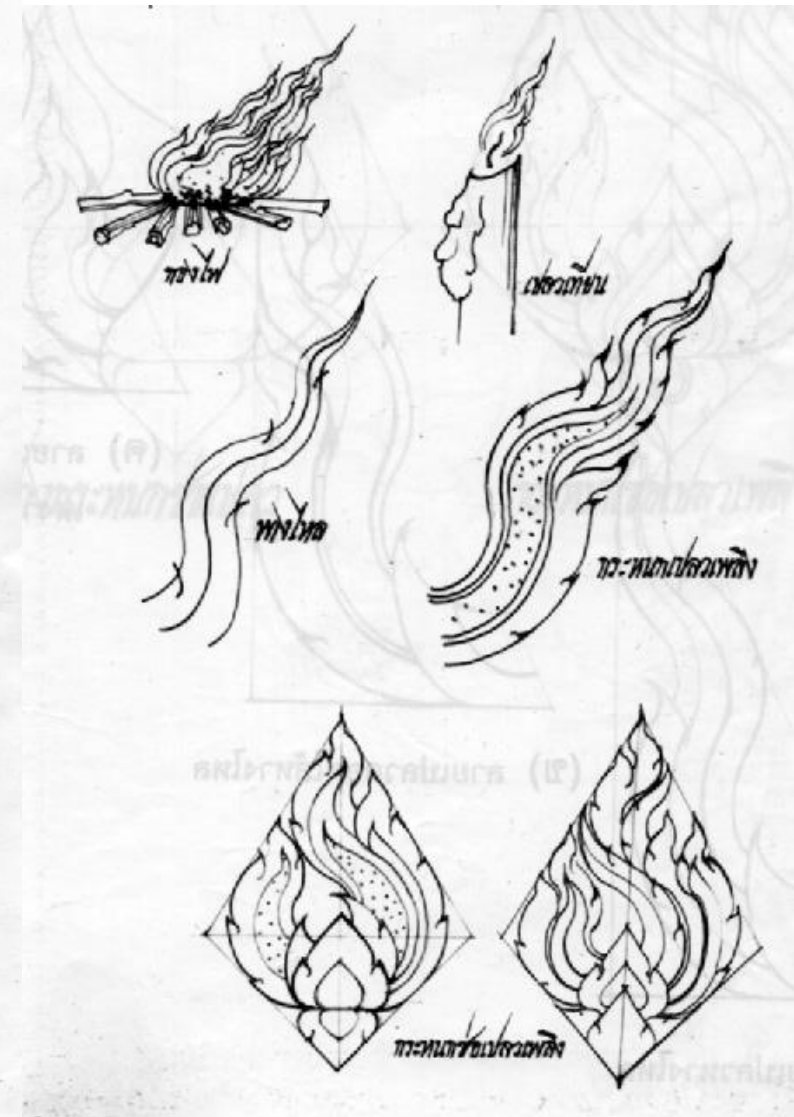
หมวดคชะ คือการเขียนภาพสัตว์ต่างๆ

แม่บทของลายไทย สามารถแบ่งได้ 6 อย่าง

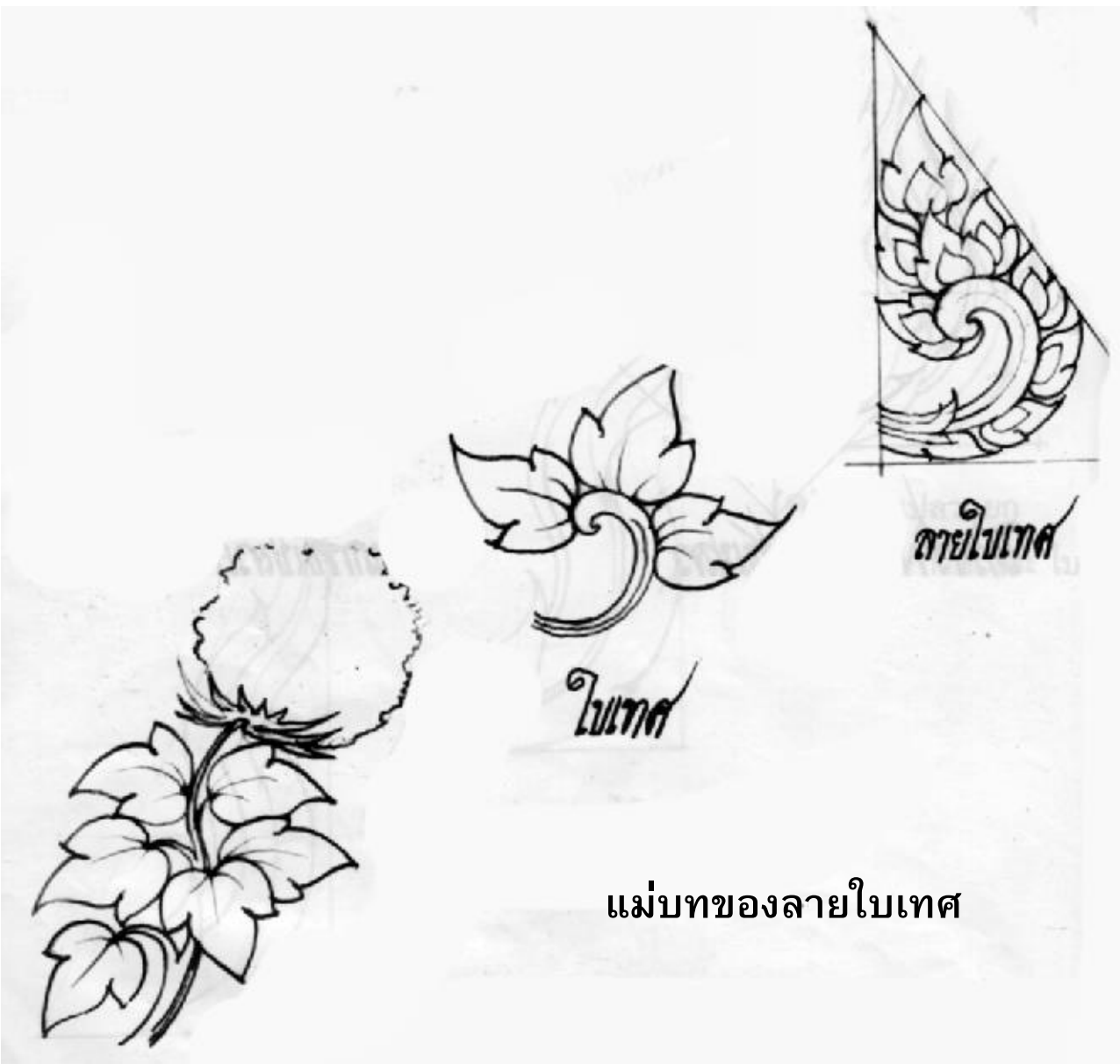
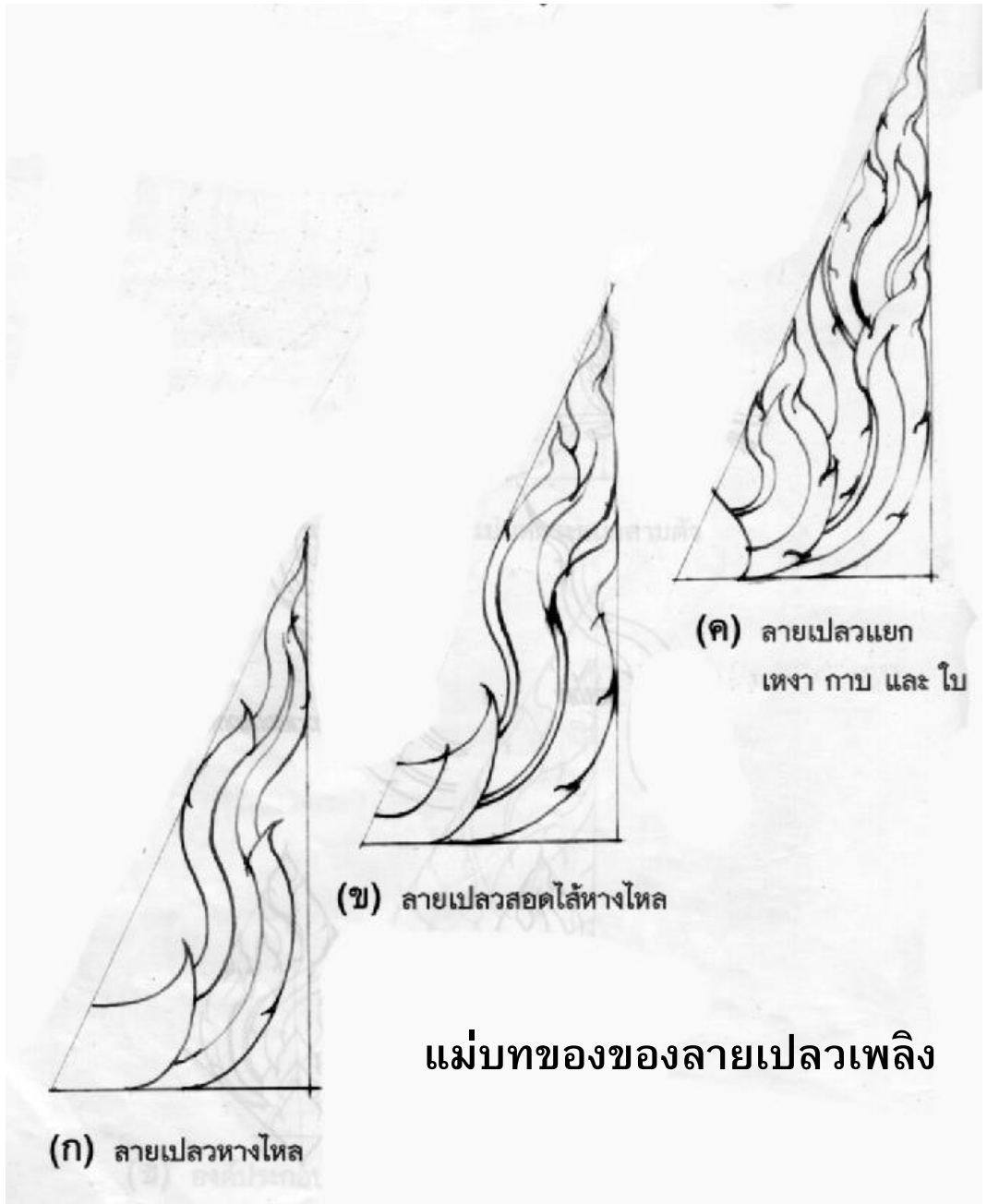
1. แม่บทของลายกระหนกสามตัว
2. แม่บทของของลายเปลวเพลิง
3. แม่บทของลายใบเทศ
4. แม่บทของลายผักกูด
5. แม่บทของลายดอกพุดตาน
6. แม่บทลายเบ็ตเตล็ด

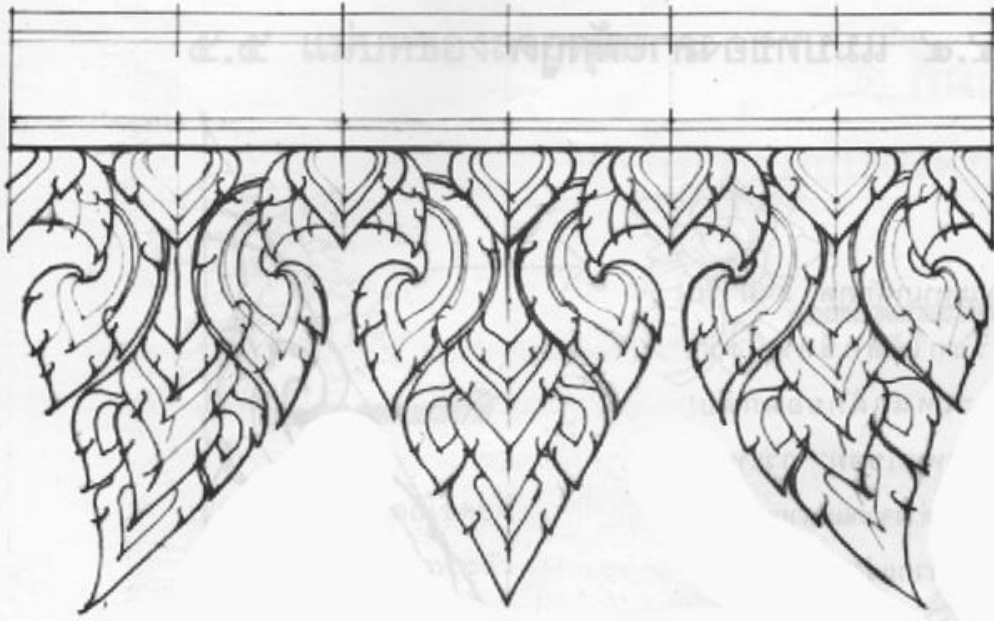

แม่บทของลายกระหนกสามตัว

แม่บทของของลายเปลวเพลิง

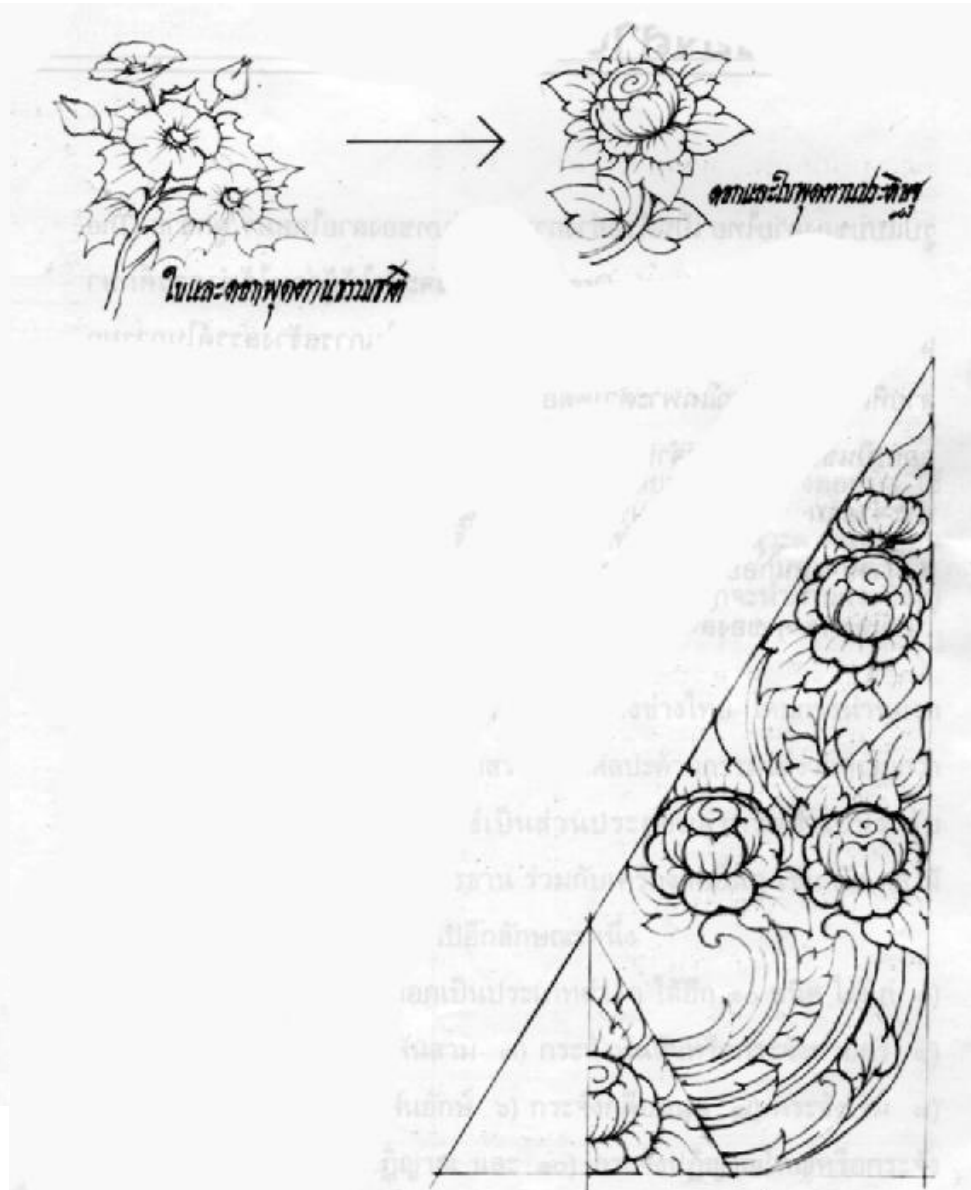

แม่บทของลายใบเทศ

แม่บทของลายผักกูด

แม่บทของลายดอกพุดตาน

รูปแบบของลายไทยในงานสถาปัตยกรรม

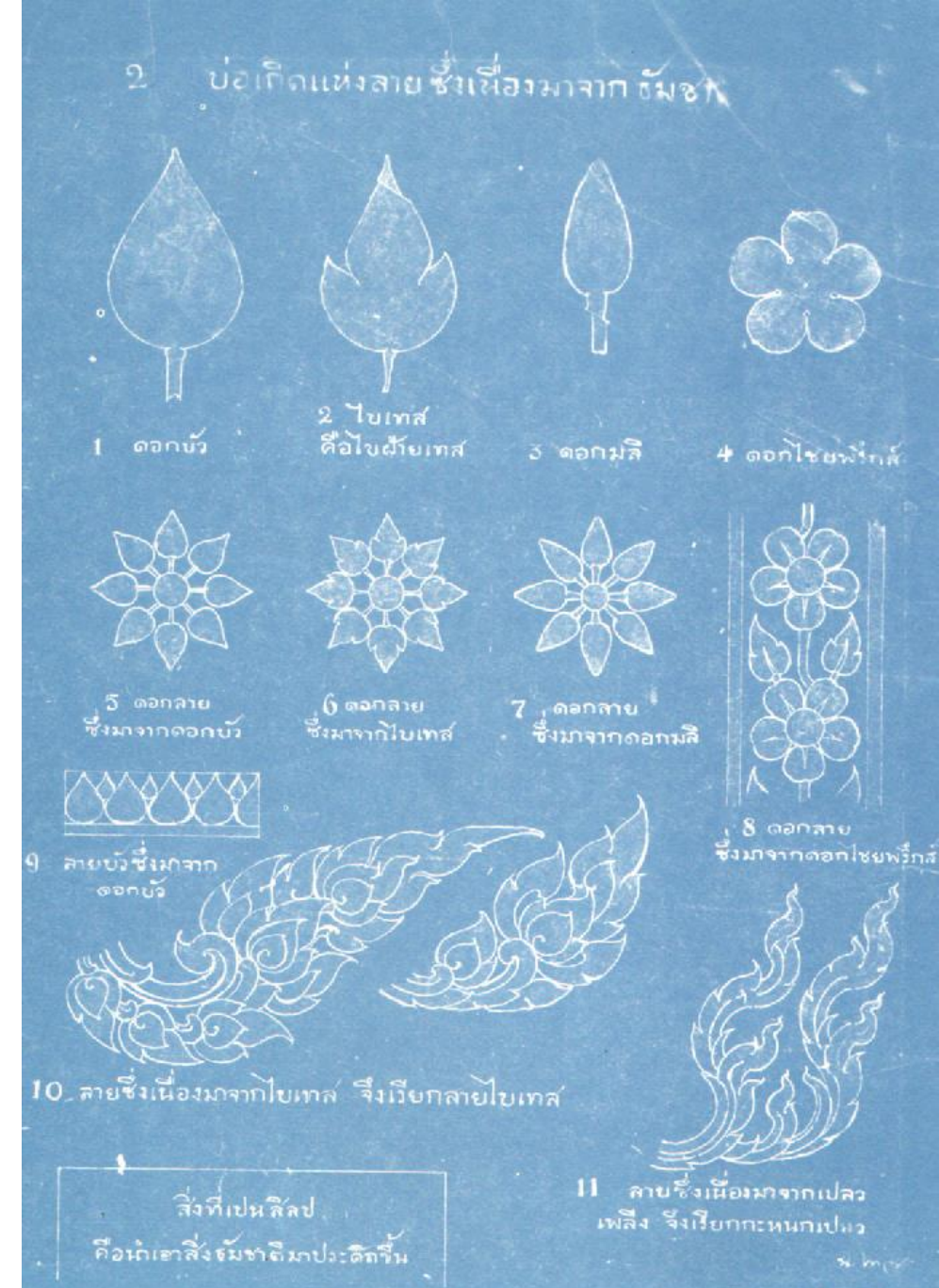
การเกิดลวดลายแบ่งที่มาออกเป็น 2 ส่วน

1. **ลวดลายจากทรงเรขาคณิต** มีลักษณะการขึ้นรูปด้วยทรงเรขาคณิต ทั้งสี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม วงกลม โดยมักจะเป็นรูปแบบที่ซ้ำๆกันเป็นลวดลายประดับต่างๆ อันประกอบไปด้วย

- ลายกระจังตาอ้อย กระจังปะติญาณ กระจังเจิม
- ลายประจำยาม
- ลายดอกลอย
- ลายดาว
- ลายพุ่มข้าวบิณฑ์

2. **ลวดลายจากทรงธรรมชาติ** มีลักษณะการขึ้นรูปจากธรรมชาติ ประเภทใบไม้ ดอกไม้ เถาวัลย์ ซึ่งนำมาผูกเป็นลายเครือเถา ลายกำนหด

- ลายกลีบบัว
- บัวกลีบขนุน

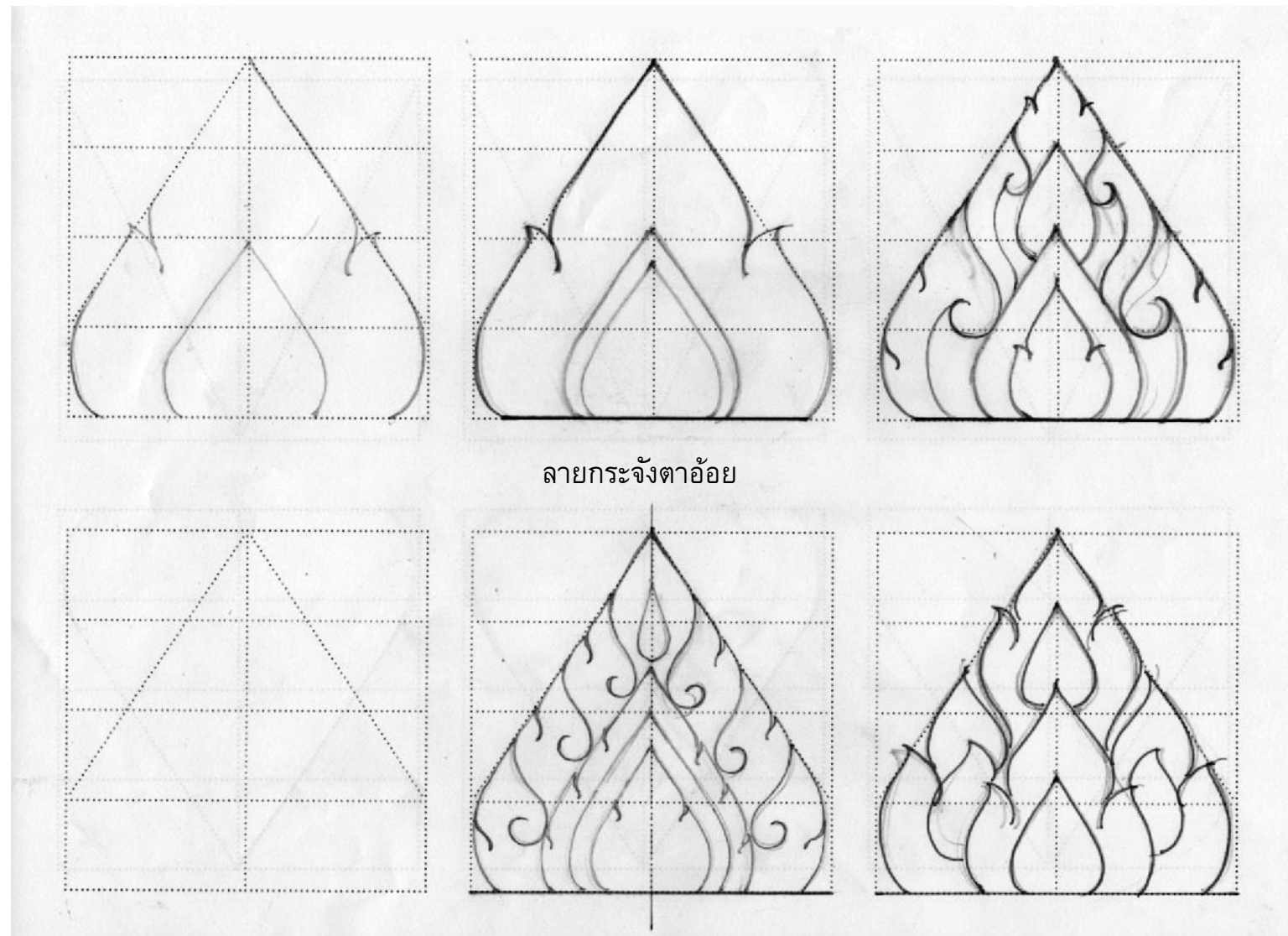

ลายกระจังตาอ้อย

เป็นลายแม่แบบพื้นฐานของลายประดับมีรูปแบบพื้นฐานจากรูปทรงสี่เหลี่ยมด้านเท่าโดยตัวลายมีรูปแบบใกล้เคียงกับเรขาคณิตทรงสามเหลี่ยม แล้ววาดตัดให้โค้ง กระจังตาอ้อยน่าจะมีพื้นฐานเดิมมาจากการต้อมแขนงบนข้ออ้อยจึงเรียกกระจังชนิดนี้ว่า

กระจังตาอ้อย

ประโยชน์การใช้ลายชนิดนี้ มักจะมีการประดับลายไทยทั่วไป ตกแต่งฐานอาคาร ฐานแท่นต่างๆ ตามแนวนอนเพื่อเป็นการประดับตกแต่งให้มีความสวยงาม โดยจะมีการใช้ทั้งปลายแหลมชี้ขึ้นและปลายแหลมชี้ลง

ลายกระจังตาอ้อย

ลายกระจังตาอ้อย

ลายกระจังปะติญาณ

กระจังปะติญาณเป็นลายประดับที่มีพื้นฐานมาจากลายกระจังตาอ้อย มีรูปแบบที่มีรายละเอียดมากขึ้น โดยกระจังตาอ้อยเป็นลายที่เล็กที่สุด กระจังเจิมเป็นลายขนาดกลาง และกระจังปะติญาณถือเป็นลายที่มีขนาดใหญ่ที่สุด

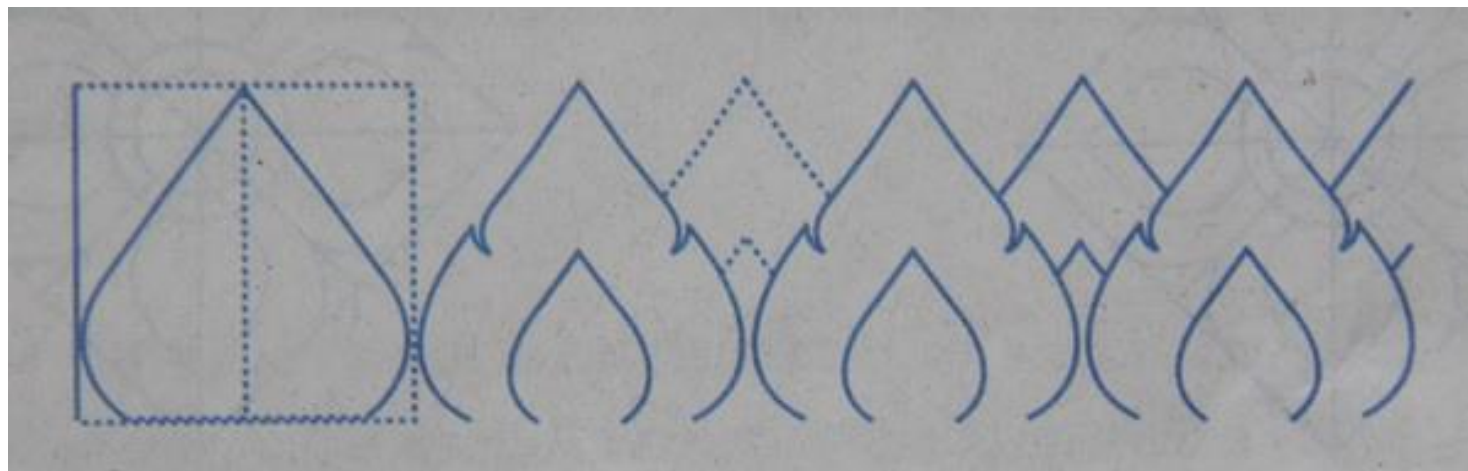

หน้าบันวัดบูรพ์ จ.โคราช
ที่มา <http://www.bloggang.com>

ฉนวนมาสน์บุษบก วัดพระแท่นศิลา
อาสน์ จ.อยุธยา
ที่มา
<http://www.reurnthai.com/index.php?>

ลายกระจังตาอ้อย

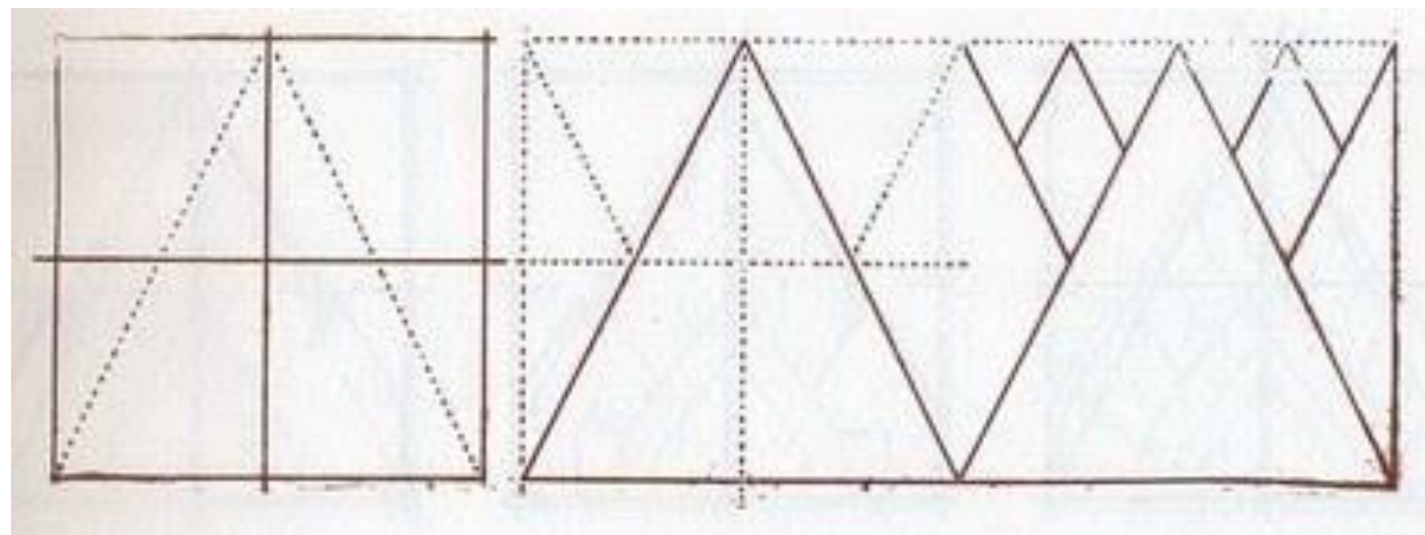

ลายกระจังตาอ้อยเขียนเป็นชุด

ที่มา https://jomjamp.files.wordpress.com/2013/03/09_resize.jpg

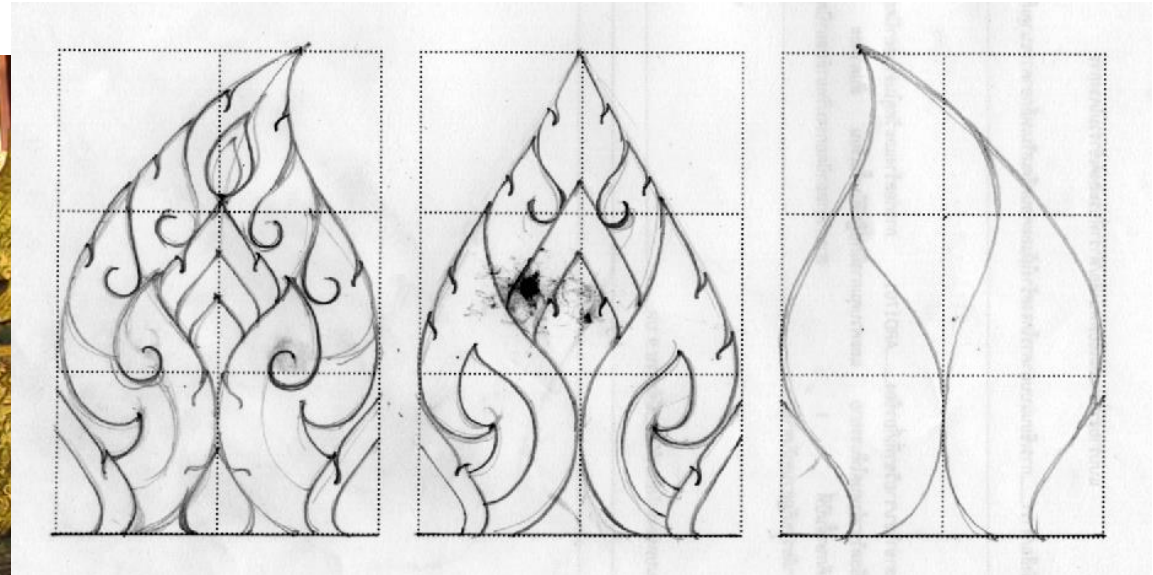
ลายกระจังฟันปลา

เป็นรูปแบบกระจังที่มีลักษณะทแยงทำมุม 45 องศาหรือมี
ลักษณะคล้ายกับฟันปลา

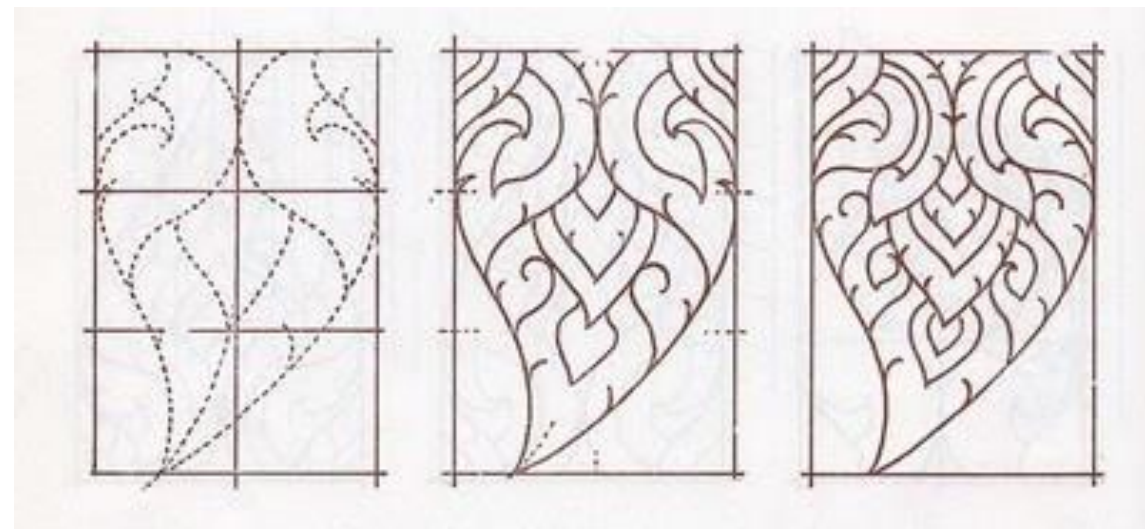
ธรรมาสันบุษบก วัดพระแท่นศิลาอาสน์ จ.อยุธยา
ที่มา <http://www.reurnthai.com/index.php?>

ลายกระจังรวนขวา

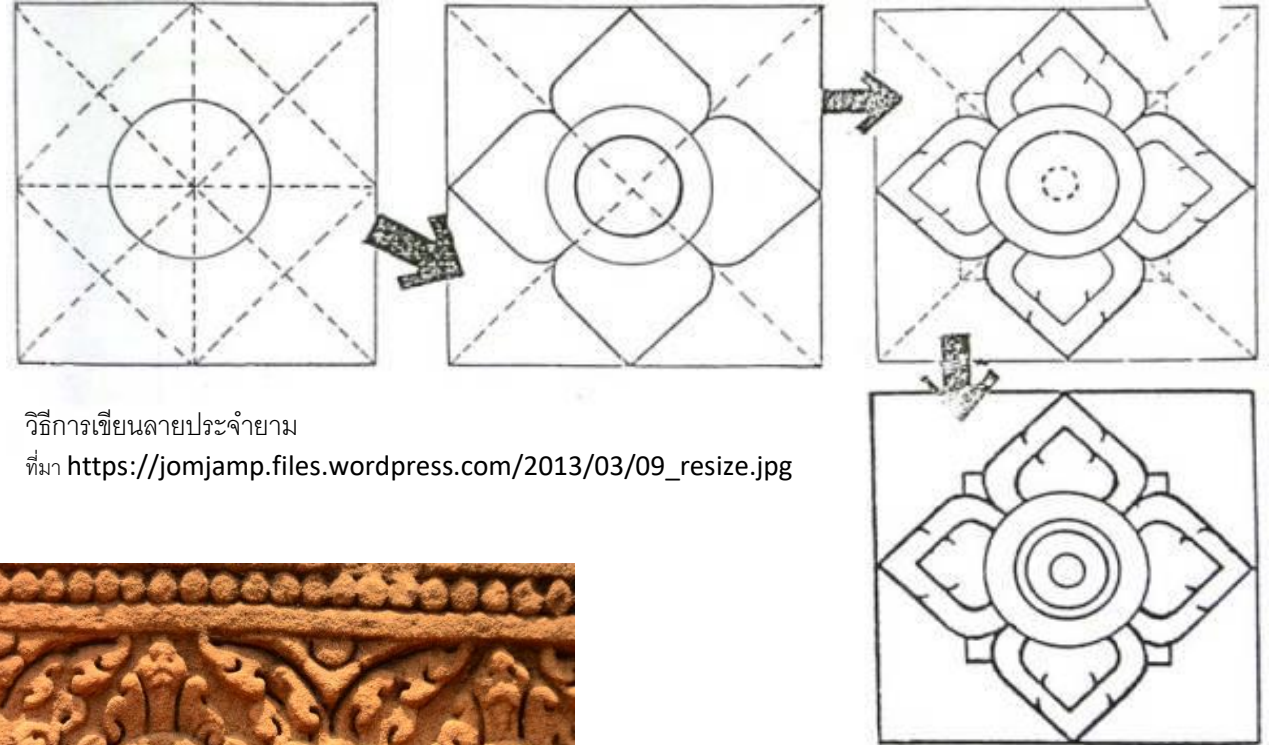
ลายกระจังตัวกลาง

ลายกระจังรวนซ้าย

ลายประจำยาม

ลายประจำยาม มีลักษณะลายที่มาจากการลอกแบบ
ธรรมชาติ เป็นลักษณะลายดอก 4 กลีบคล้ายดอกบานเย็น
เป็นลวดลายประดับตกแต่งบริเวณท้องไม้หรือหน้ากระดาน
หรือเรียกว่า ลายหน้ากระดาน การขึ้นรูปลายจะเริ่มจาก
ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส เดิมโบราณมักใช้ประดับตามมุมทั้งสี่ของ
เทวรูป ซึ่งมีความหมายเท่ากับการประดับตามทิศมุมทั้งสี่
ทำให้เรียกกันว่า ประจำยาม

วิธีการเขียนลายประจำยาม

ที่มา https://jomjamp.files.wordpress.com/2013/03/09_resize.jpg

ลายประจำยามที่ปราสาทพนมรุ้ง
ที่มา <http://www.bloggang.com>

ลายประจำยามก้ามปูประดับบัวเชิงผนัง ปราสาทศีขรภูมิ
ที่มา http://www.archae.su.ac.th/art_in_thailand/?q=node/814

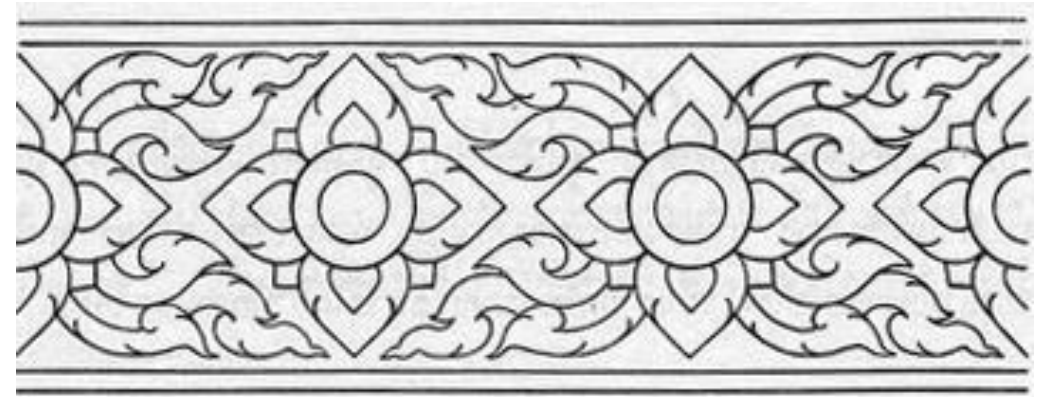
ลายประจำยามก้ามปู

เป็นลายที่มีการผสมระหว่างลายประจำยาม และลายกระหนก เข้าด้วยกัน ประกอบเกิดลายรูปแบบใหม่ เป็นลายที่นิยมใช้ใน ลายประเภทหน้ากระดานฐาน หรือ หรือส่วนที่ลายอยู่ใน แนวราบหน้ากระดาน ผูกลายเชื่อมต่อกันเป็นแถวยาว มีความ ต่อเนื่องของลวดลาย สร้างความสวยงามให้แก่ส่วนที่จะประดับ ลายนั้นๆ

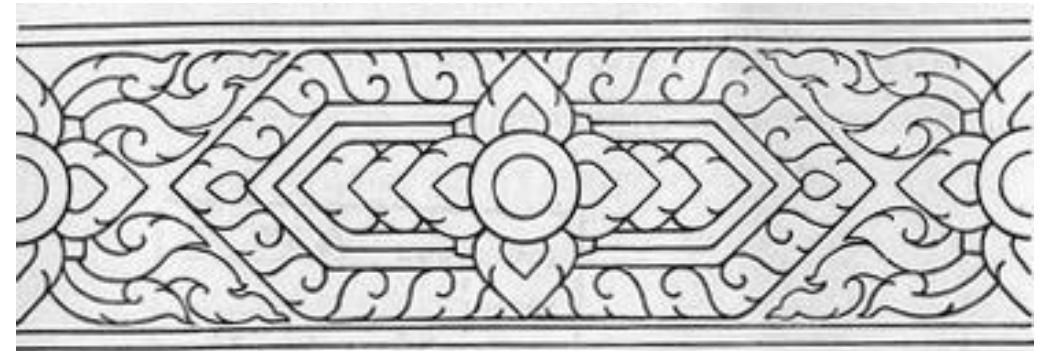
ลายบริเวณซุ้มจระนำ วัดส้ม อยุธยา
ที่มา <http://www.bloggang.com>

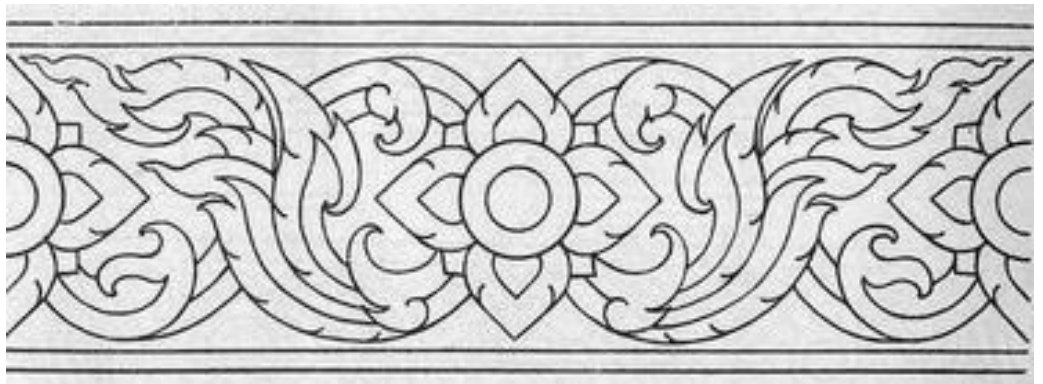
ฐานเสา ปราสาทศิขรภูมิ
ที่มา <https://prasatsikhoraphum.com>

ลายประจำยามก้ามปู

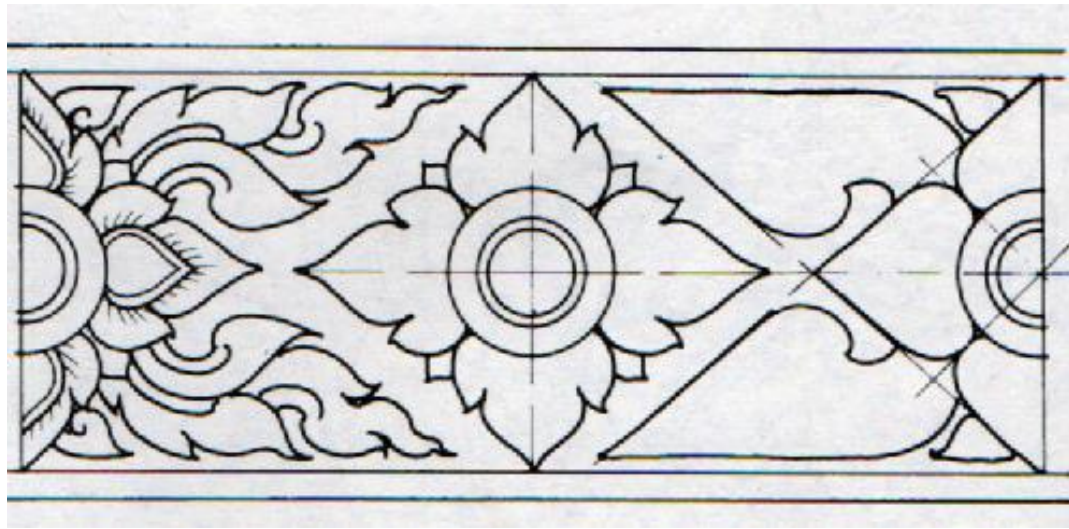
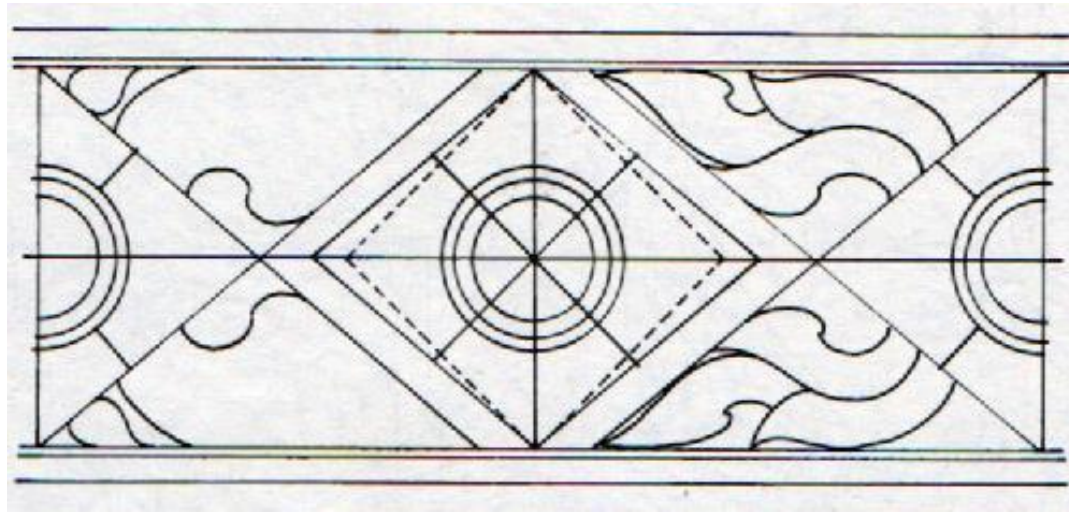

ลายประจำยามลูกฟิก

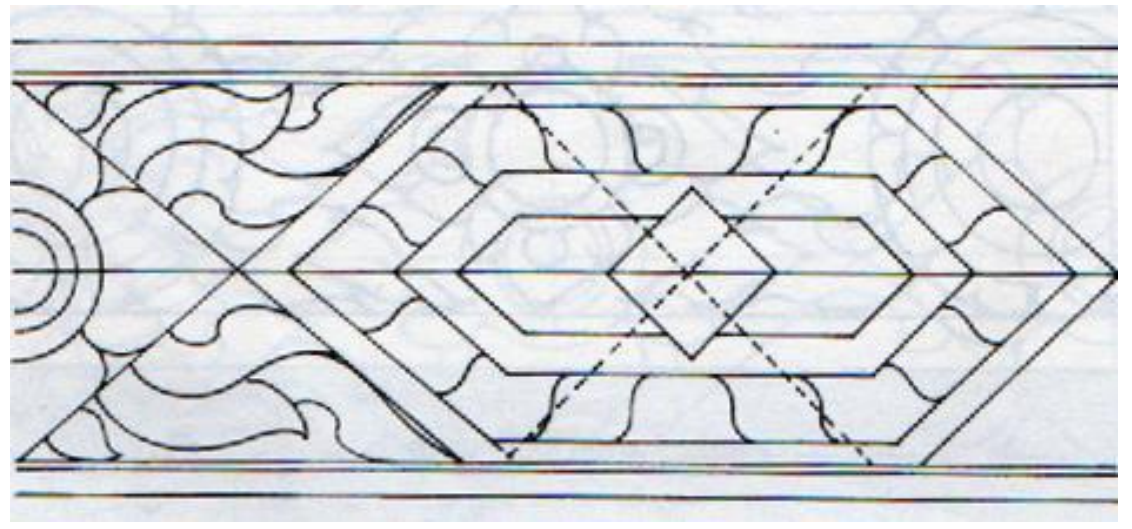
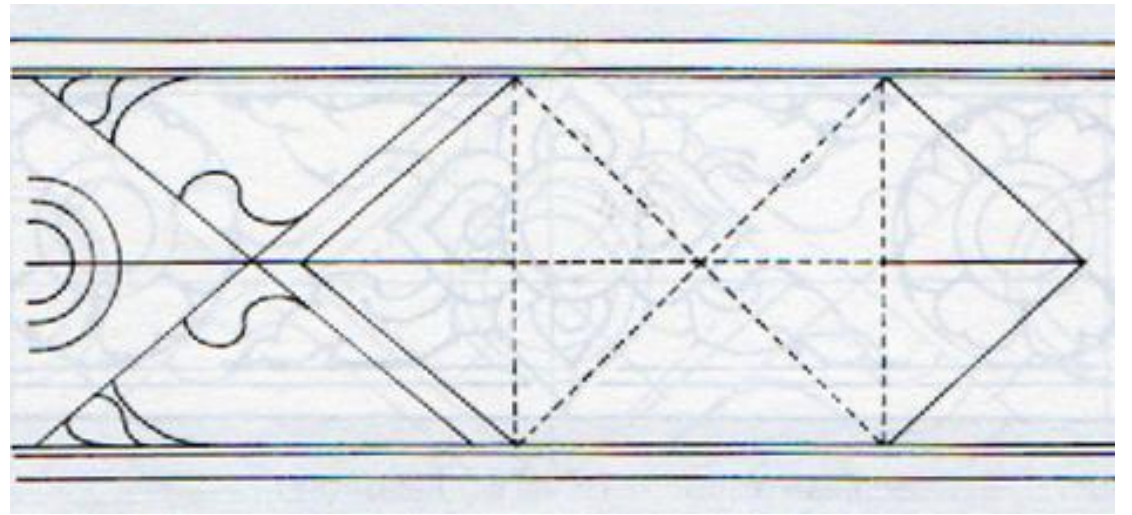

ลายประจำยามเกยว

ลายประจำยามก้ามปู

ลายประจำยามลูกฟัก

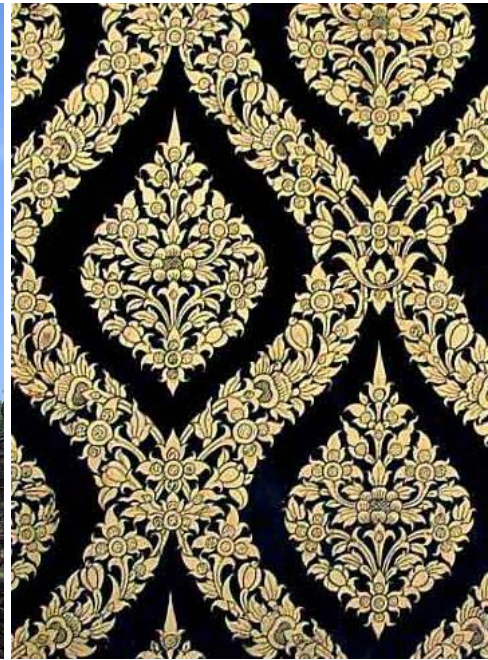

ลายพุ่มข้าวบิณฑ์

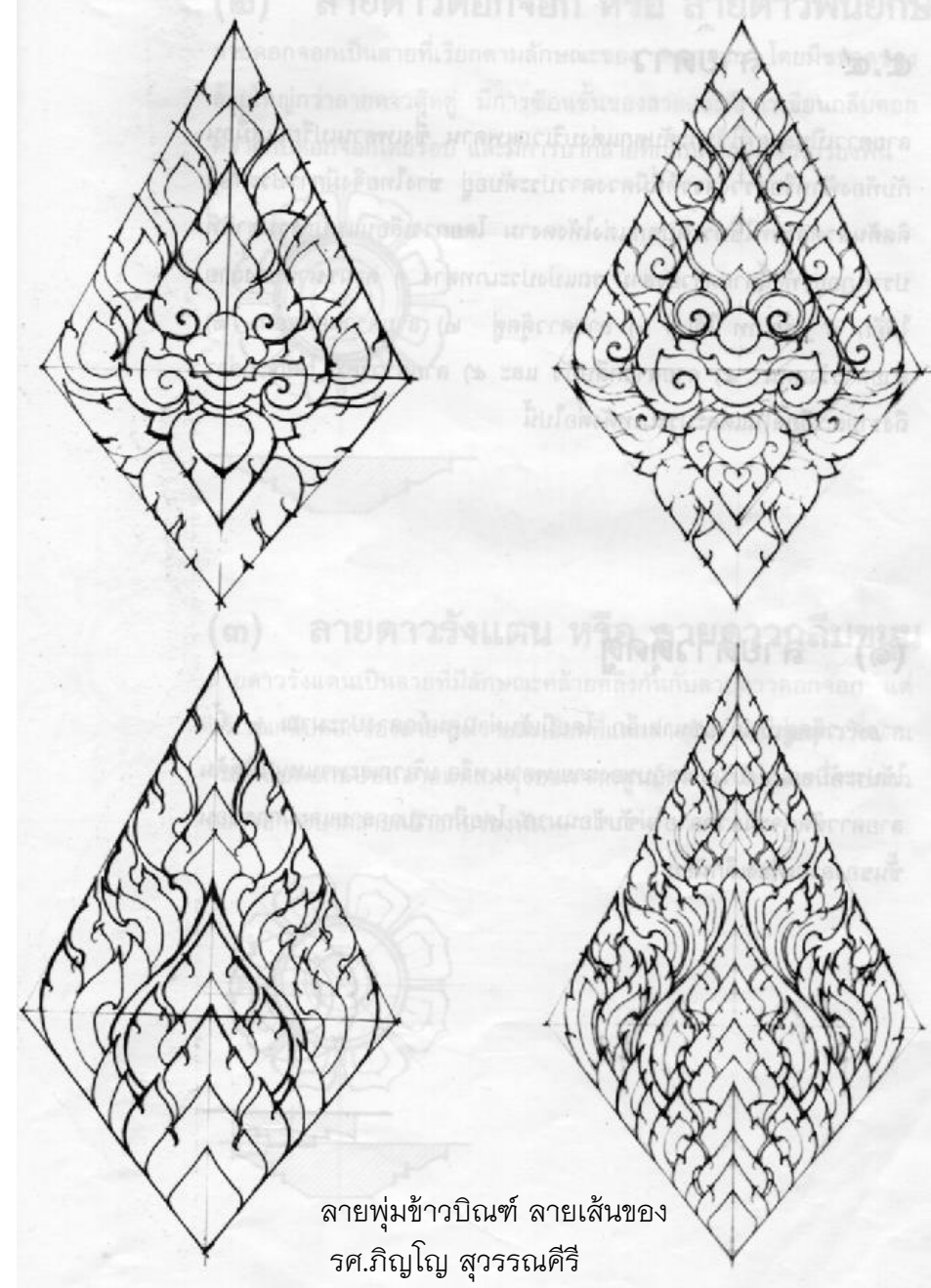
เป็นลายที่มีลักษณะที่เรียกตาม รูปร่างคล้ายกับพานพุ่มข้าวบิณฑ์ พานดอกไม้ หรือ พานแว่นฟ้า โดยรูปร่างโครงสร้างจะมีลักษณะทรงขนมเปียกปูน หรือ รูปทรงคล้ายกับ ไบโพรธี จะสามารถพบเห็นได้จากองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมไทย เช่นเจดีย์ทรง พุ่มข้าวบิณฑ์ในสมัยสุโขทัย

เจดีย์พุ่มข้าวบิณฑ์ จ.สุโขทัย
ที่มา <http://www.reurnthai.com>

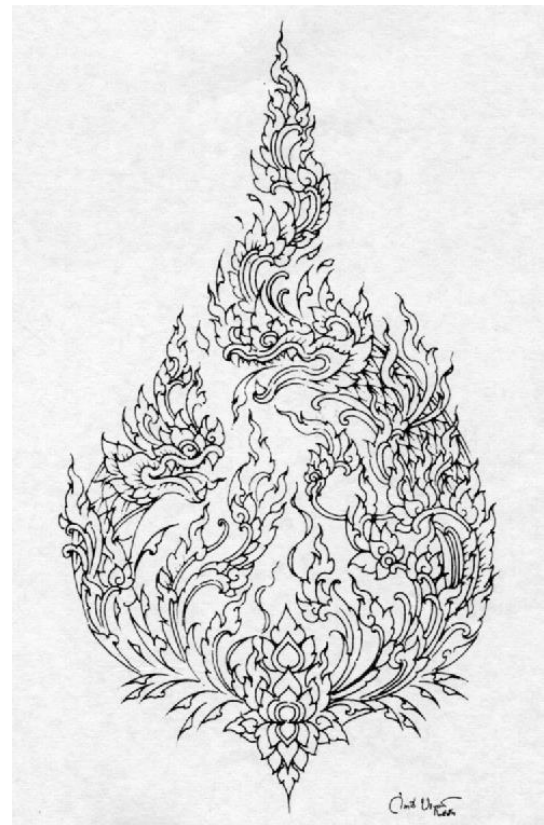

ลายพุ่มข้าวบิณฑ์
ที่มา <http://www.pamanthai.com/products>

ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ลายเส้นของ
รศ.ภิญโญ สุวรรณคีรี

การขึ้นรูปลายฟุ่มข้าวบิณฑ์

การขึ้นรูปลายฟุ่มข้าวบิณฑ์แบบใหม่
ที่มา พื้นฐานการเขียนลาย, วิชาจี.2553

การขึ้นรูปลายฟุ่มข้าวบิณฑ์
ที่มา <http://www.manager.co.th>

การขึ้นรูปลายกระจังและลายดาว
ที่มา <http://www.manager.co.th>

ลายกระหนก

เป็นลายที่มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ที่มีความสำคัญที่สุด
ลายหนึ่งในแบบลายแม่บทของลายไทย ซึ่งเป็นลายที่มี
โครงสร้างและการสืบทอดของลายมายังยาวนาน

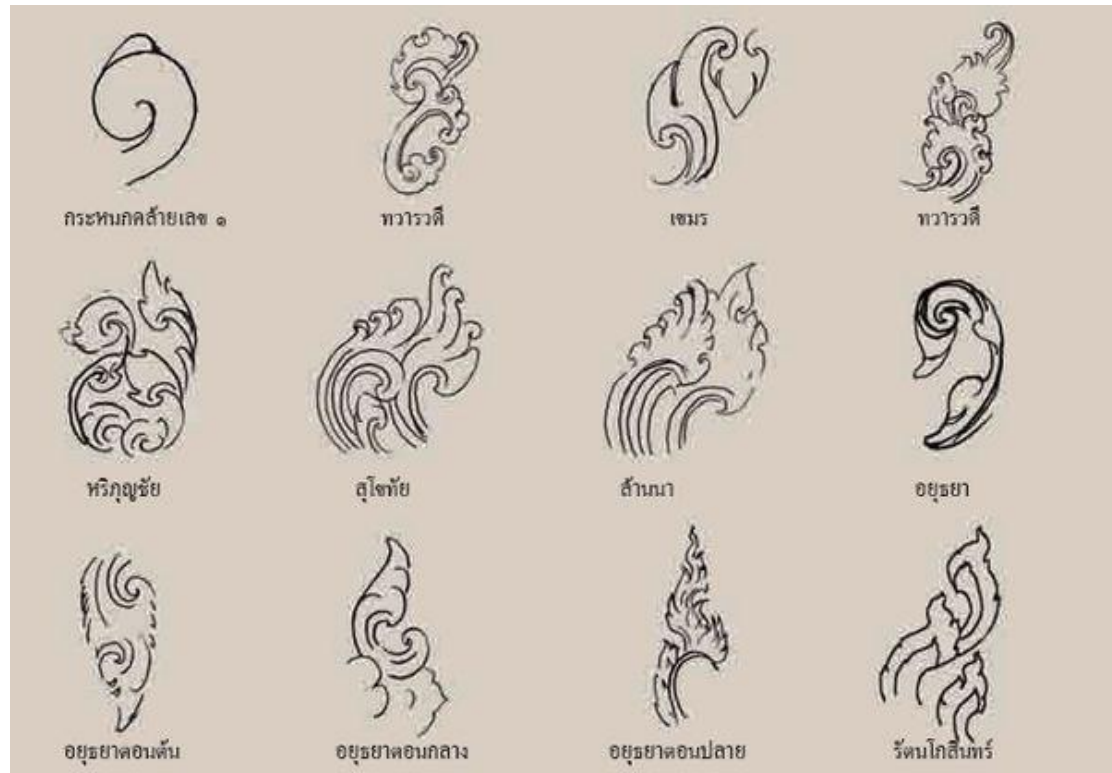
กระหนก มีรูปแบบโครงสร้างลายจากพื้นฐาน
รูปสามเหลี่ยม โดยตัวลายกระหนกเองมีกรอบสามเหลี่ยม
กำหนดแต่จะมีความต่างกันออกไปตามทรงสามเหลี่ยมนั้น
ที่มีความเหมาะสมตามรูปแบบการผูกลาย

กระหนก ถือเป็นแม่บทของลายต่าง ๆ ซึ่ง
กระหนกมี กระหนก 1 ตัว กระหนก 3 ตัว ซึ่งถือว่าเป็น
กระหนกที่มีความสวยงามตามแบบแผน

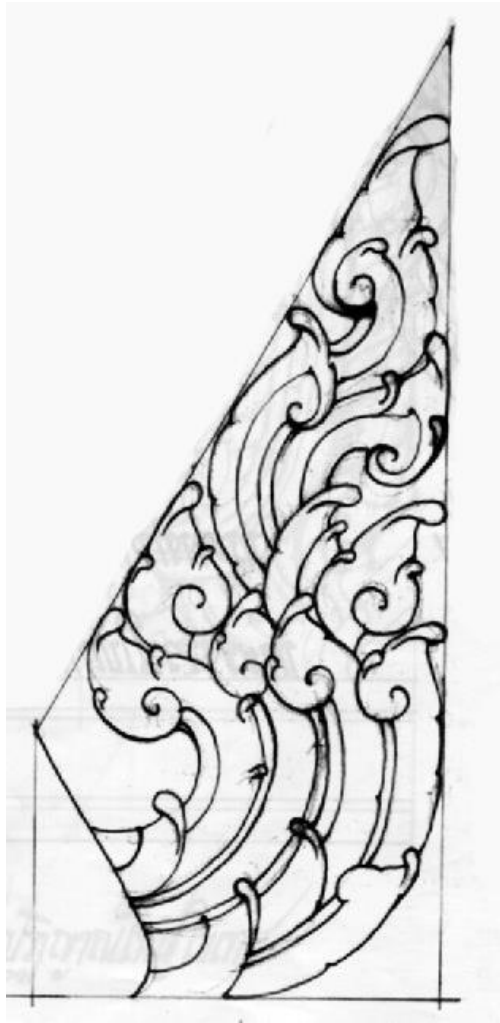

รูปคนแคระ ลายกนกแบบ “ผักกูด” ลายขอบ
รูปวงกลมสลัปลี่เหลี่ยมที่สลักไว้ตรงฐาน
เทวาลัย คล้ายรูปปูนปั้นที่พบตามฐานเจดีย์
สมัยทวารวดีในภาคกลางของไทย
ที่มา <http://www.muangboranjournl.com>

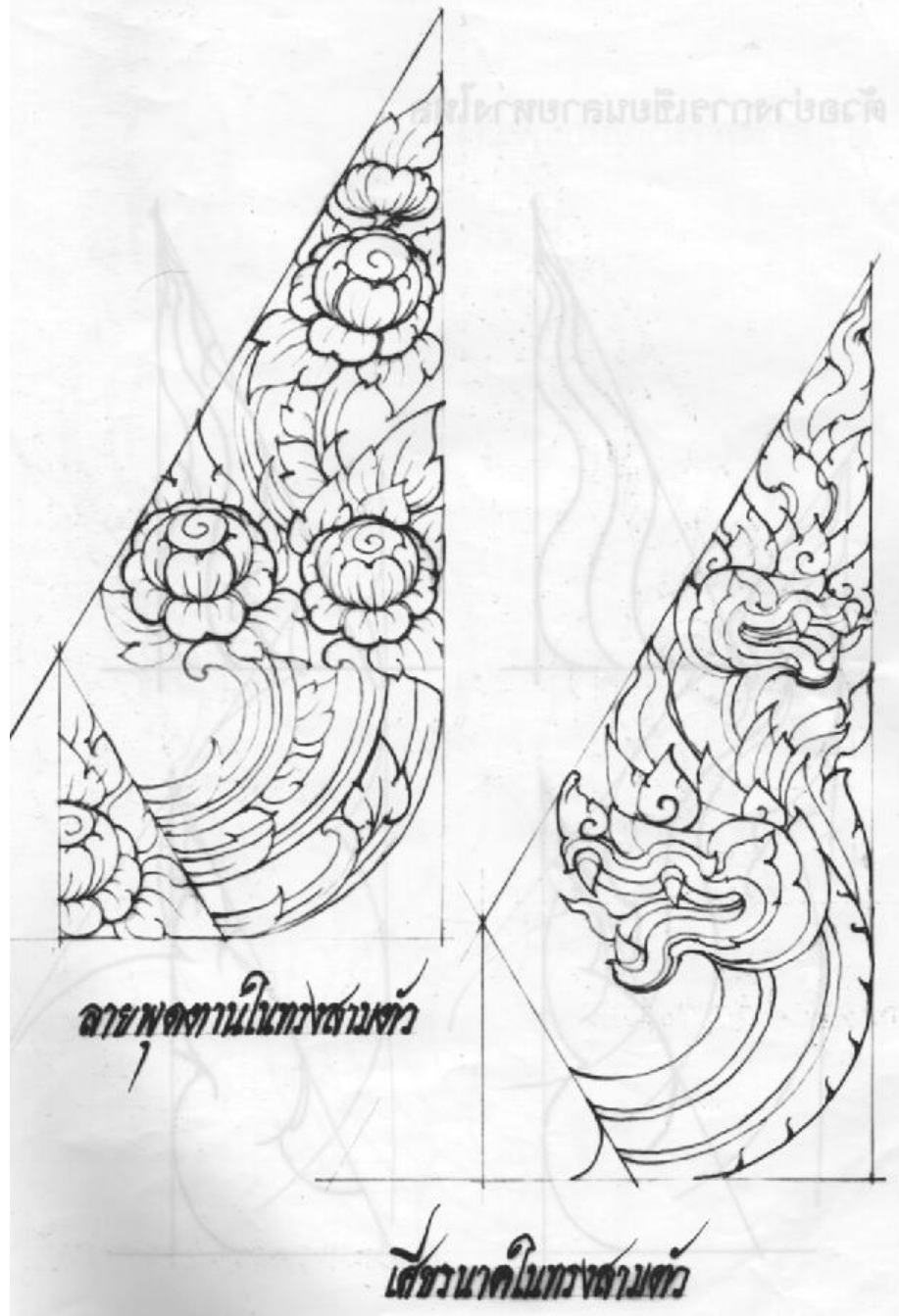
ลักษณะลวดลายกระหนกในสมัยต่างๆ (ภาพ
โดย สันติ เล็กสุขุม)
ที่มา <http://kanchanapisek.or.h>

ลายกระหนก

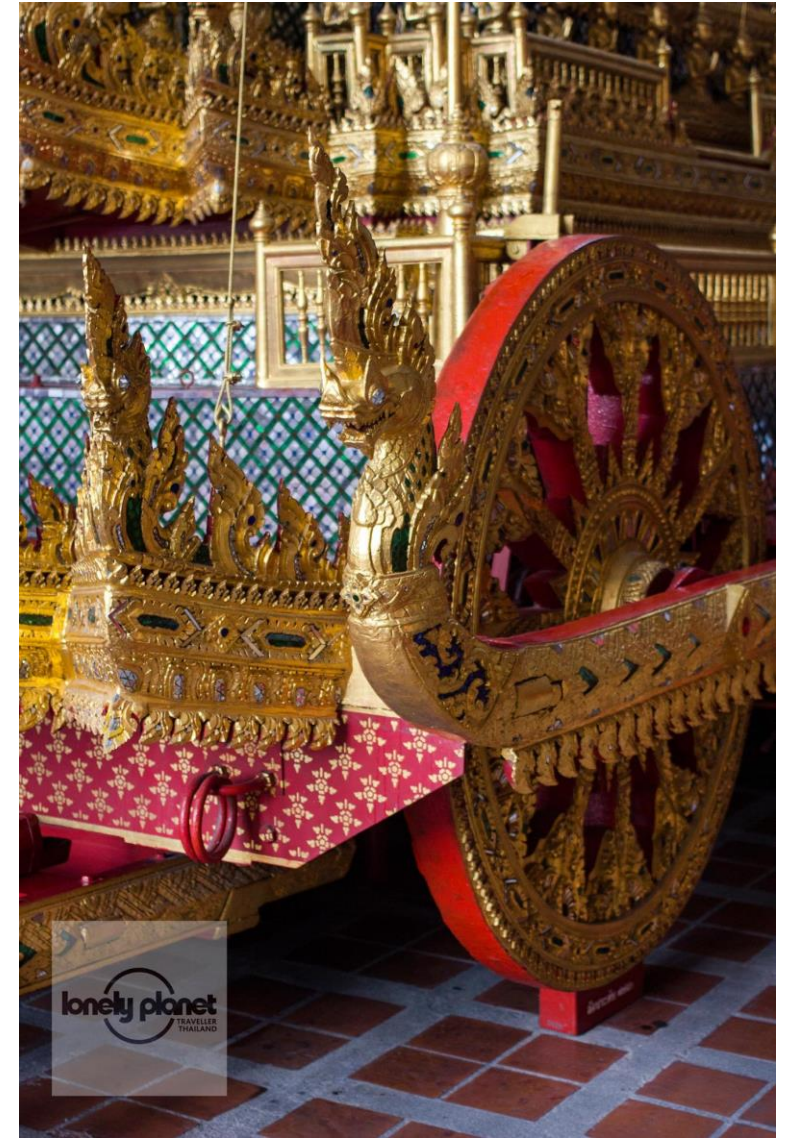

ลายกระหนก ลายเส้นของ
รศ.กัญญา สุวรรณศิริ

ลายพุดตานในวงสามตัว

เศียรนาคในวงสามตัว

ลายกระหนก ในพระมหาพิชัยราชรถ สำหรับอัญเชิญพระบรมศพ
ที่มา <http://welovetogo.com/th/news/detail/585>

ลวดลายกระหนก ในพระมหา
พิชัยราชรถ สำหรับ
อัญเชิญพระบรมศพ
ที่มา

<http://welovetogo.com/th/news/detail/585>

ลายกระจังต่างๆ ลาย
ประจำยามและลายบัว
รอน ในพระมหาพิชัยราช
รถ สำหรับฉลุมะ
บรมศพ
ที่มา

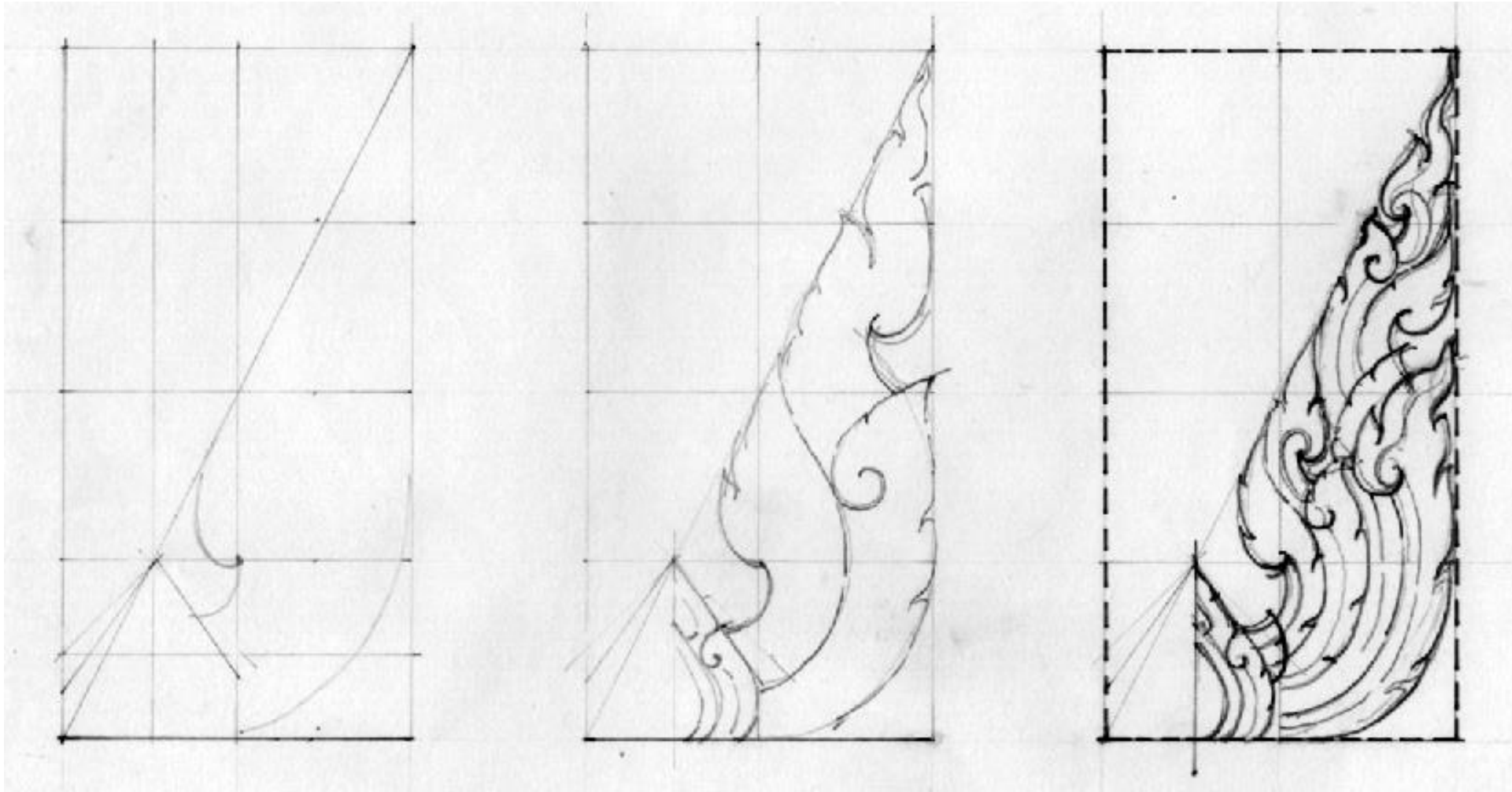
<http://welovetogo.com/th/news/detail/585>

ลายกระหนก ในพระมหา
พิชัยราชรถ สำหรับ
อัญเชิญพระบรมศพ
ที่มา
<http://welovetogo.com/th/news/detail/585>

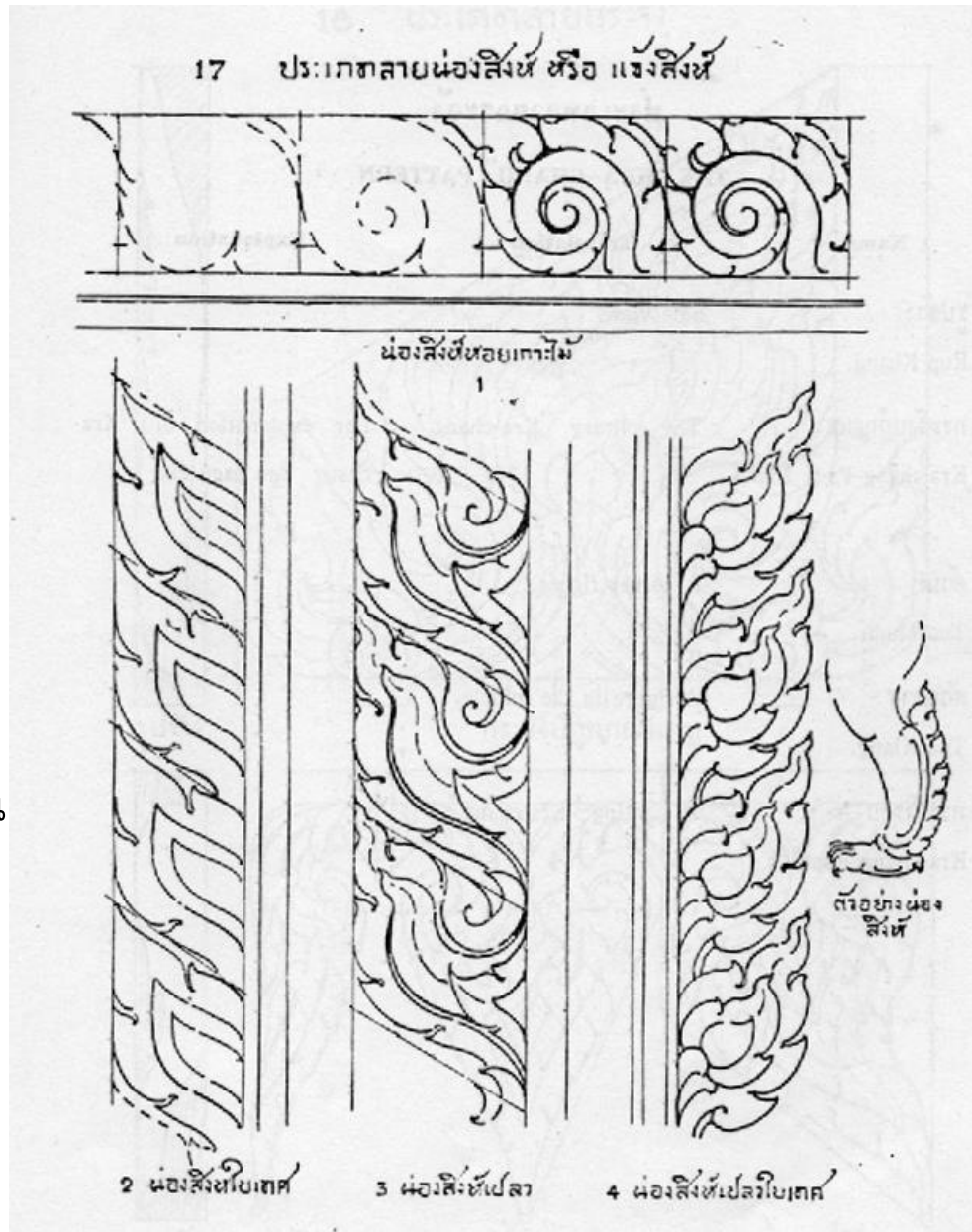
ลายกระหนก

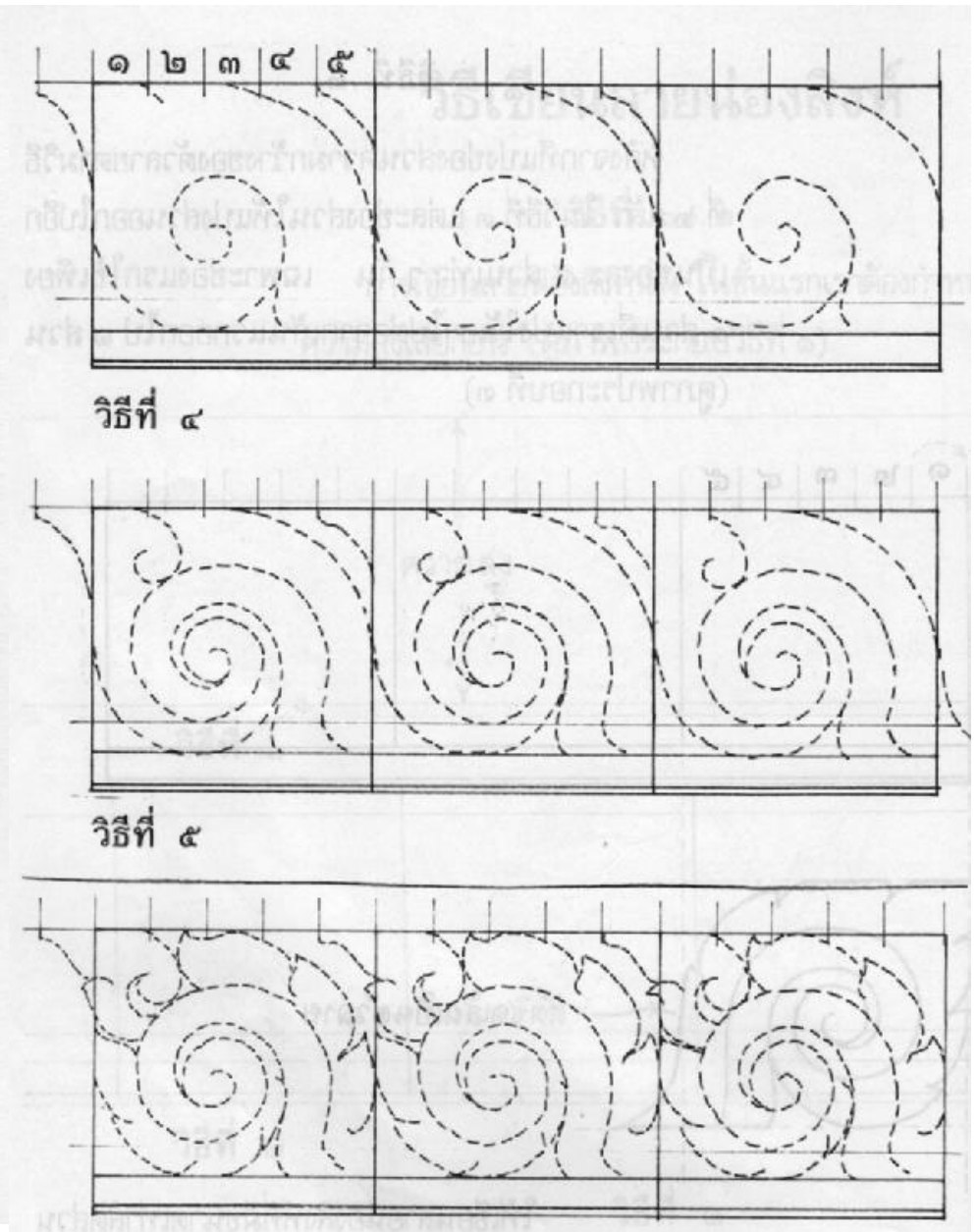
ลายกระหนก ลายเส้นของ
รศ.กัญญา สุวรรณศิริ

ลายห้องสิงห์และแข่งสิงห์

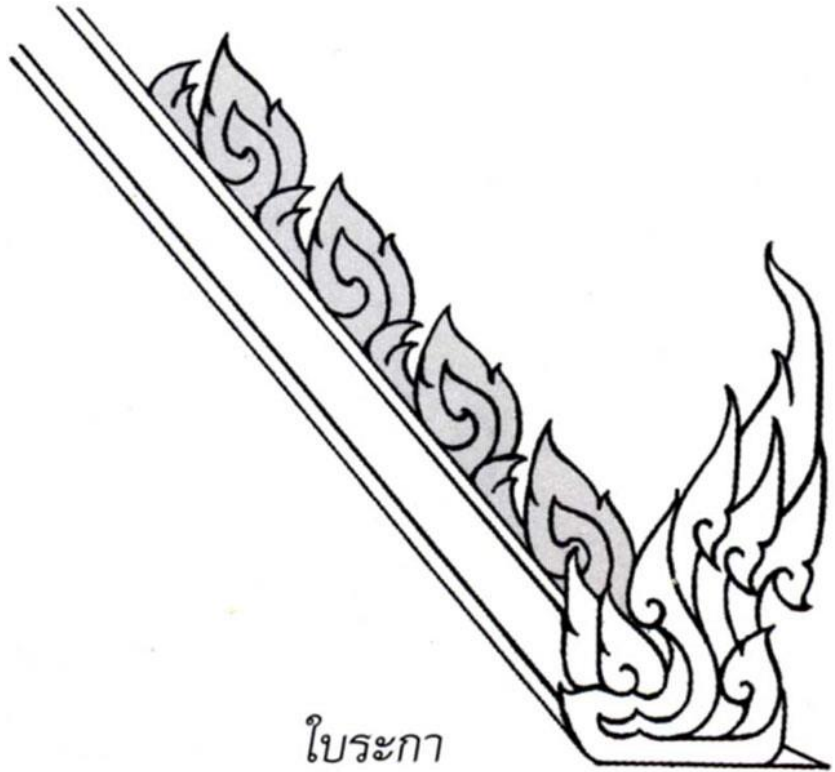
เป็นลายพื้นฐานของลายชนิดหนึ่ง ซึ่งจะมีการผูกลายแบบชนิดต่อเนื่องยาวทั้งตามแนวตั้งและแนวนอน ซึ่งเป็นการผสมผสานของโครงลายจากหลายๆแบบเช่นโครงรูปลายบัว โครงรูปลายกระจัง ลายแข่งสิงห์ถือเป็นโครงลายในส่วนของใบระกา

สมุดตราลายไทย พระเทพวชิรมิตลายน

ลายน่องสิงห์และแข้งสิงห์

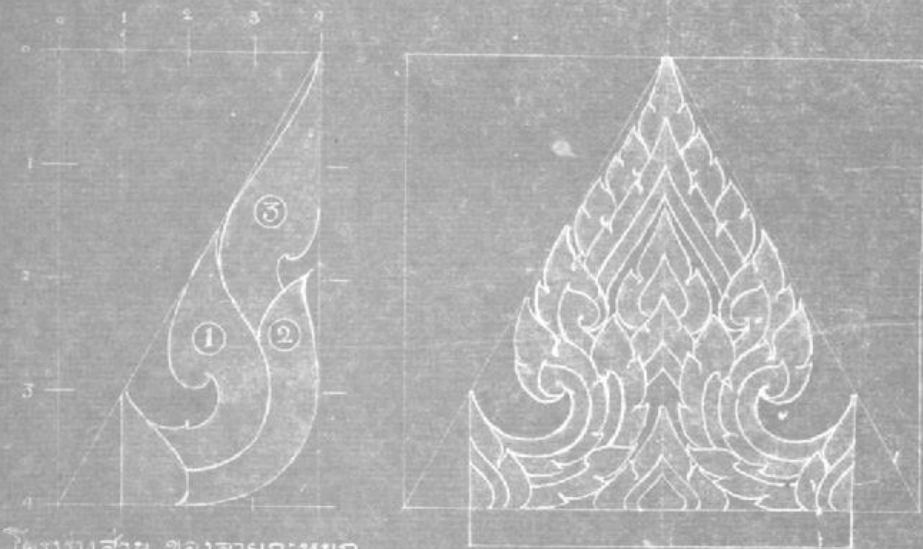
ใบระกา

ใบระกา ที่มาจากโครงงสิงห์
ที่มา

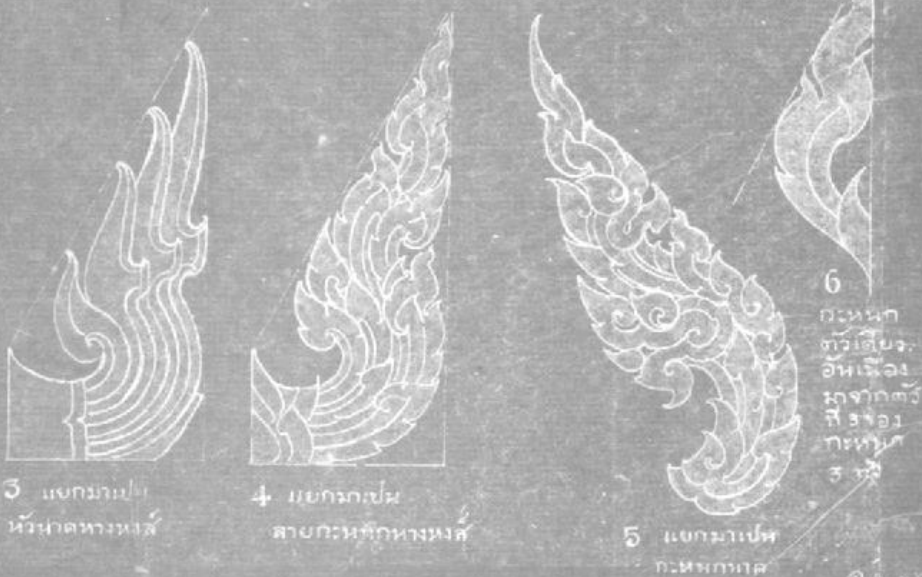
ข้อฟ้า ใบระกา หางหงส์ วัดพระแก้ว
ที่มา <http://www.bloggang.com>

1 บ่อเกิดแห่งสายกะหนกไทย

1 ไตรยางศ์ส่วน ของสายกะหนก 3 ตัว ซึ่งอาจแยกเป็นสายอื่นได้มาก ดังข้อ 3 นี้

2 แยกมาแปดตัวกะจิง โดยประโยชน์ของกะหนก 3 ตัว

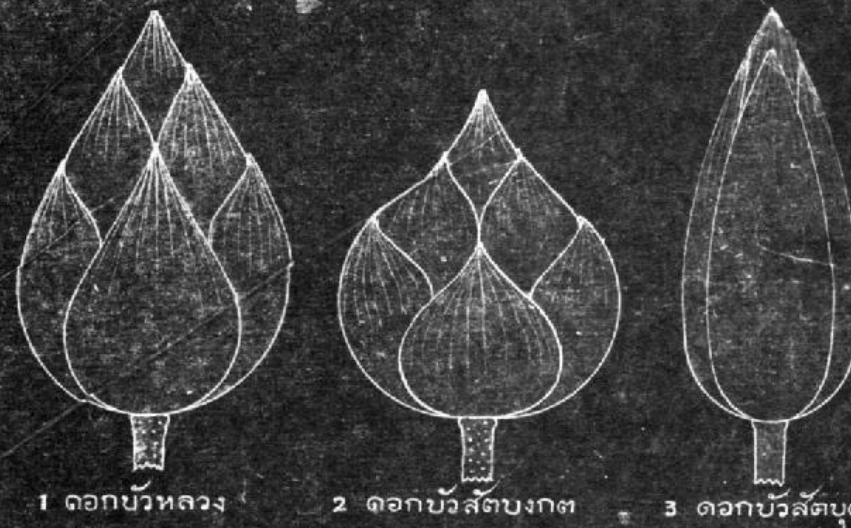
3 แยกมาแปด หัวขาดทางหงส์

4 แยกมาแปด สายกะหนกทางหงส์

5 แยกมาแปด กะหนกทางหงส์

6 กะหนก ตัวเดี่ยวอันเนื่องมาจากตัว กะหนก 3 ตัว

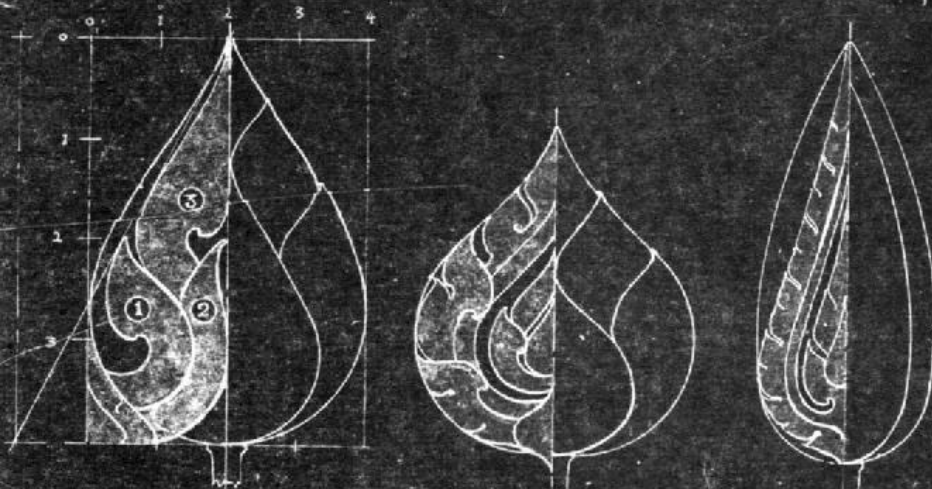
บ่อเกิดแห่งสายไทยส่วนหน้า

1 ดอกบัวหลวง

2 ดอกบัวสีตบงกศ

3 ดอกบัวสีตบุด

4 บ่อเกิดแห่งสายกะหนก 3 ตัว ซึ่งนอกจากจะเกิดจากภาพจากซ้ายของกะหนก 3 ตัวเป็นบ่อเกิดแห่งสายกะหนกทวิ (คือกะหนกทางกิงหง) และกะหนกทางหงส์

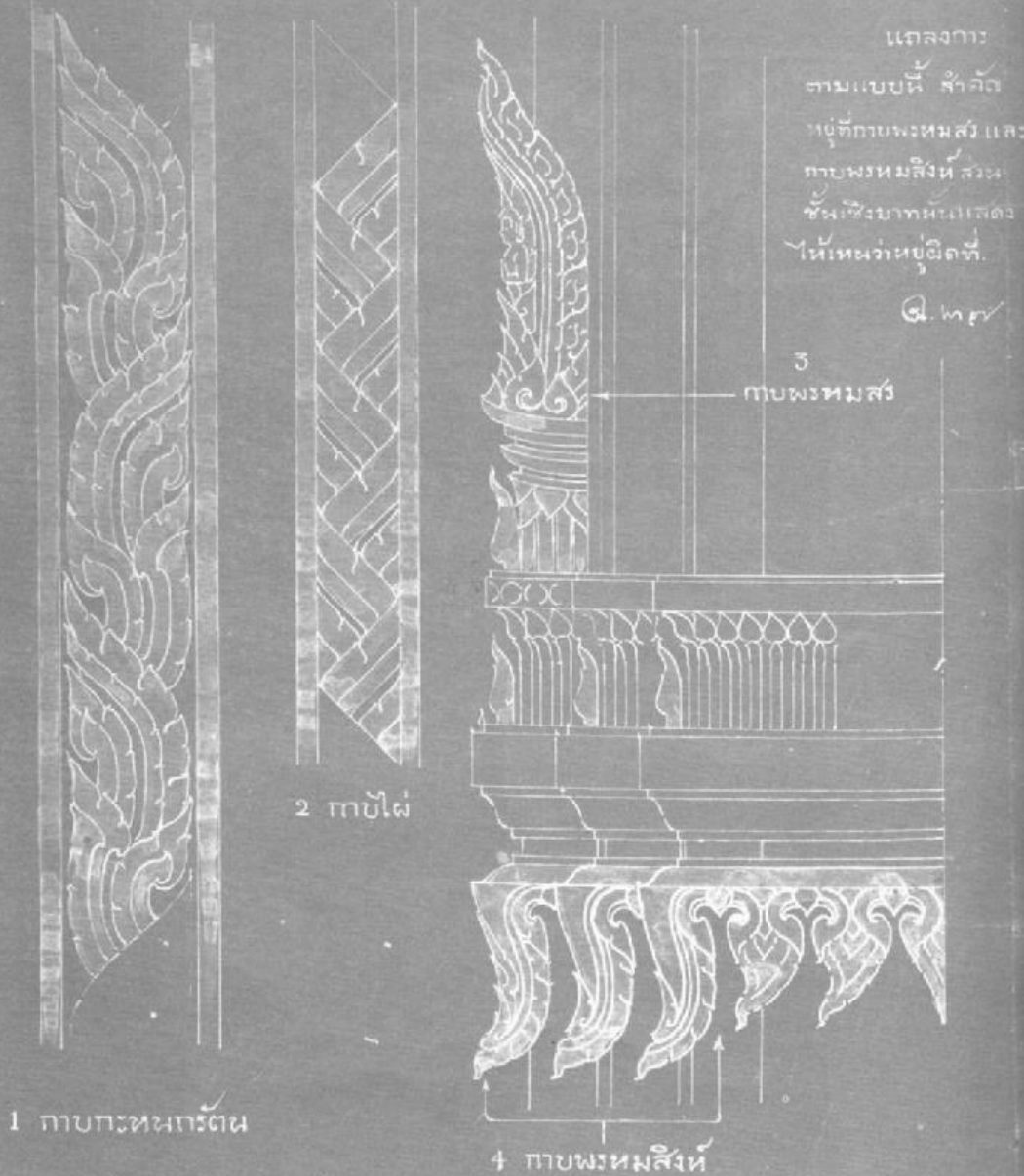
5 ลายขวงกะหนก

6 ลายกรวยเชิง

รูปดอกบัวนี้ อาจประดิษฐ์ประดิษฐ์ได้หลายอย่าง ดังลายในหน้า 1, 2 และหน้าต่อไป ส่วนสายไทยเหล่านี้หรือตงาน ก็เนื่องมาจาก ดอกบัว ใบกล้วย และรูปพุดตาน

๒. พิก

และรูปพุดตาน

แปลงการ
ตามแบบนี้ สำคัถ
อยู่ที่กบพระทรมส และ
กบพระทรมสิงห์ ส่ว
ซึ่งจะปรากฏเมื่อมอง
ให้เหมือนว่าห้อยฉลิต.

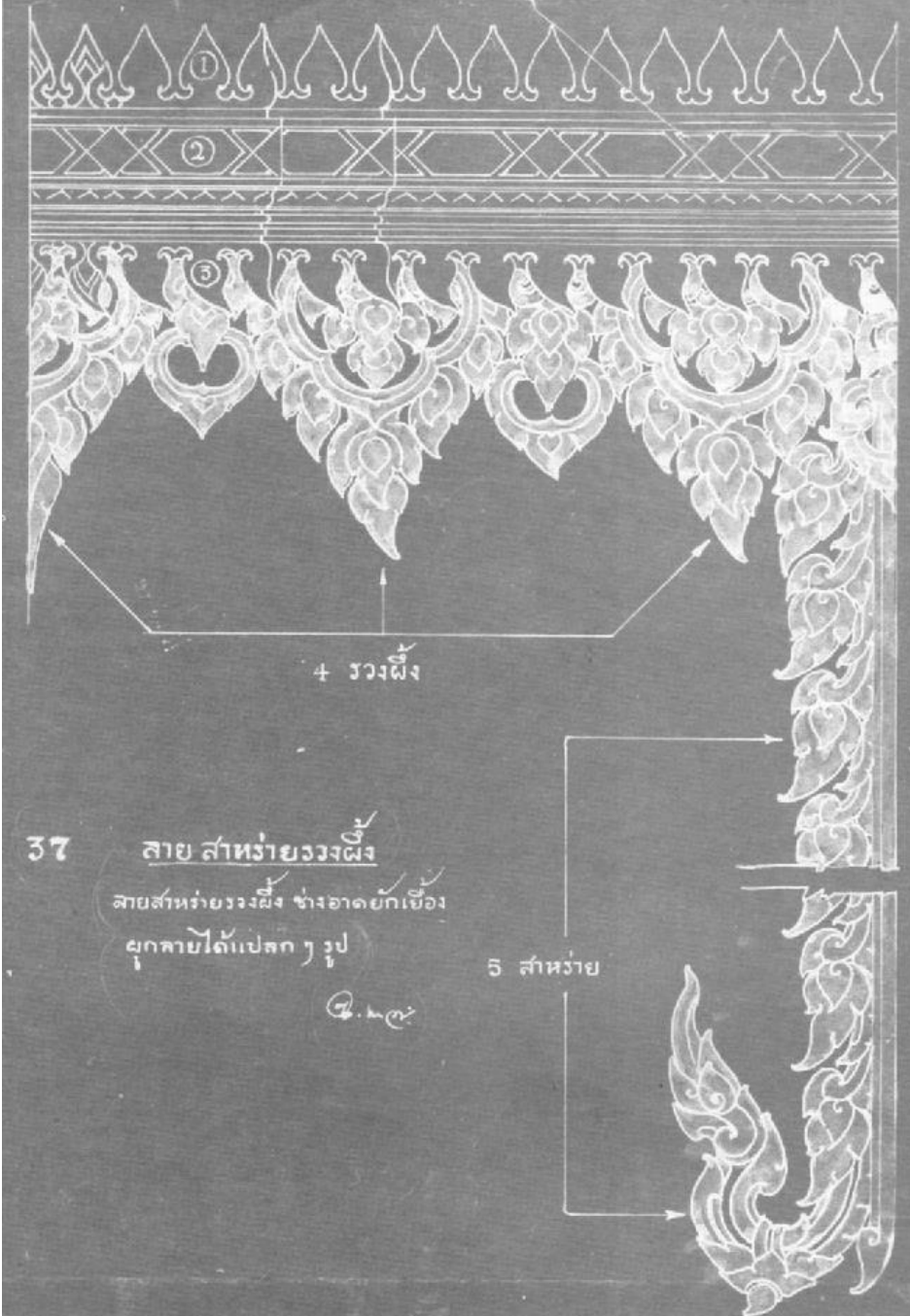
ฉ. ม. ก.

3 กาบพระทรมส

2 กาบไม้

1 กาบกระหนกรัตน

4 กาบพระทรมสิงห์

37 ลาย สำหรับวงผึ้ง

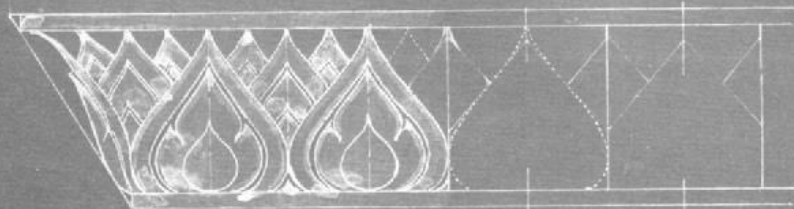
ลายสำหรับวงผึ้ง ำงอาดยักเขื่อง
ดุกลายได้แปลก ๗ รูป

ฉ. ม. ก.

4 วงผึ้ง

5 สำหรับ

8 ประเภทลายบัว

1 บัวหลาย โครงร่าง

2 บัวคว่ำ หรือ บัวกลา โครงร่าง

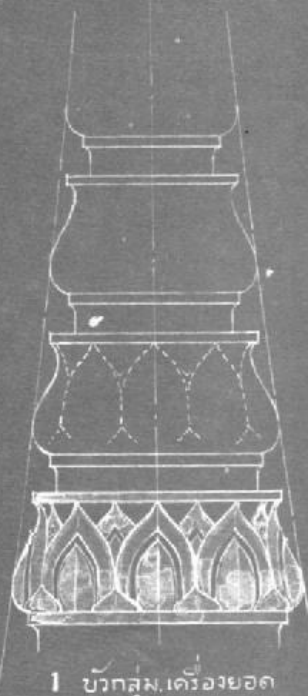

3 บัววรรณ โครงร่าง

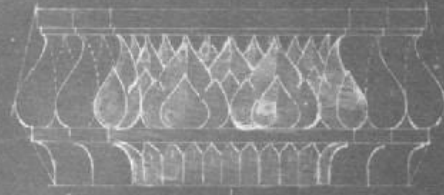

4 โครงร่างบัววรรณ

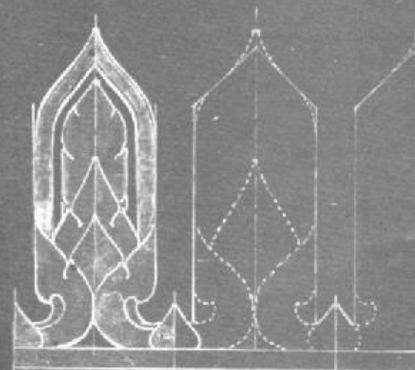
9 ประเภทลายบัว

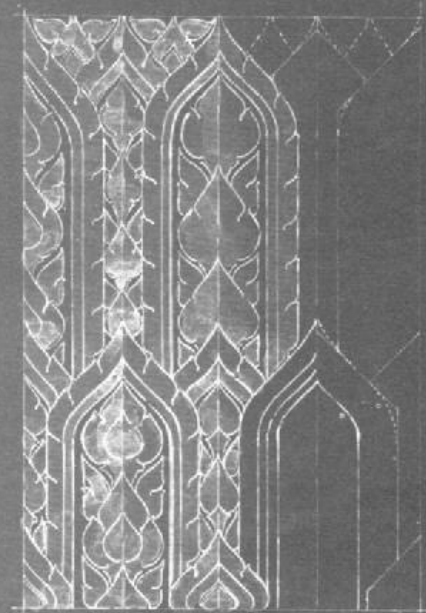
1 บัวกลุ่ม เครื่องยอด

2 ลายบัวกลุ่ม ยี่สิบสี่ คือ มุขมละธ

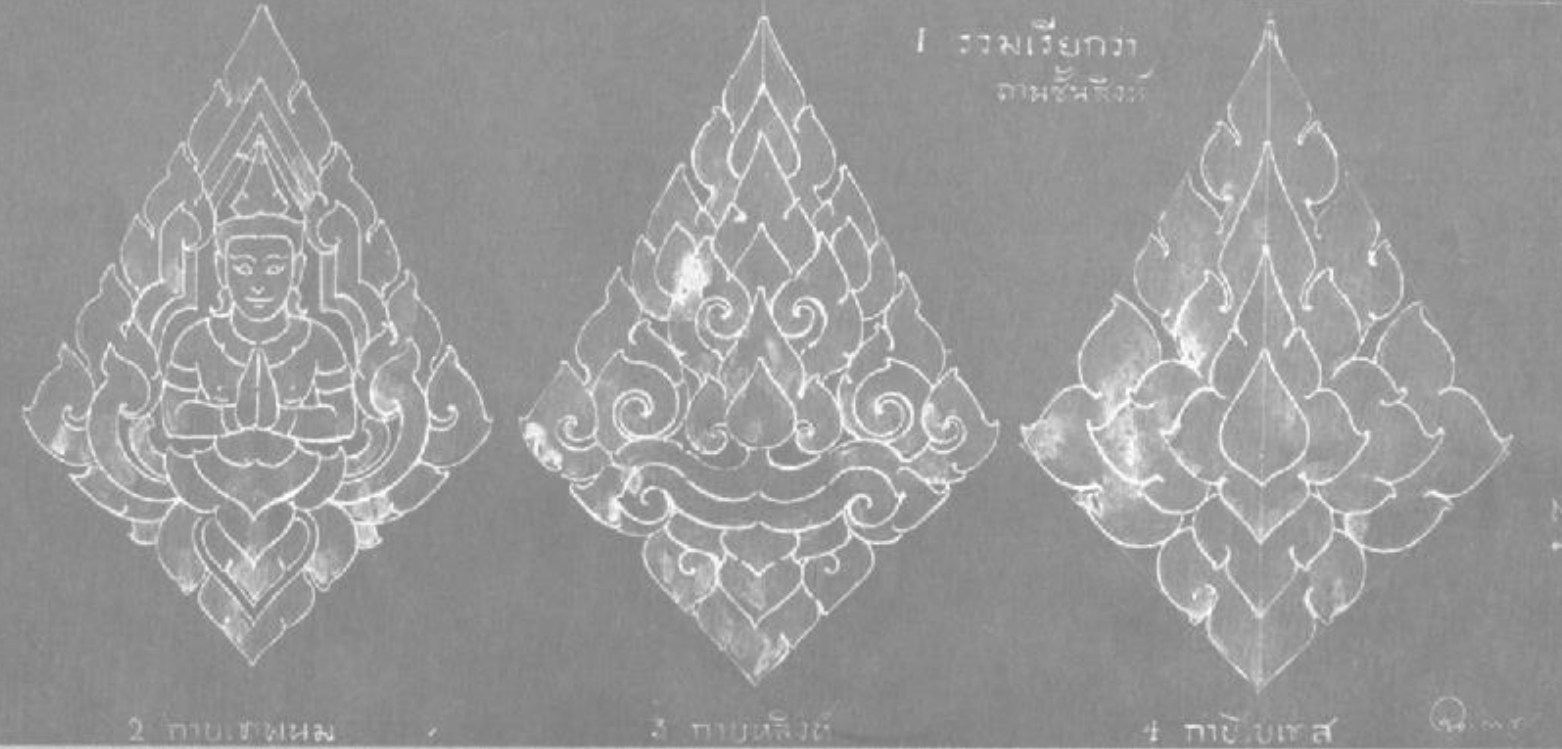

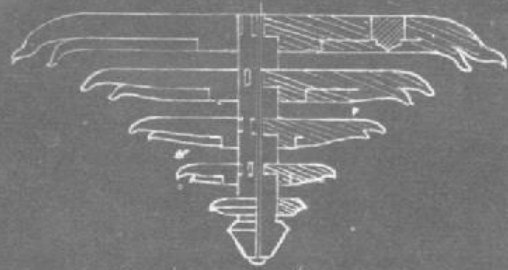
3 บัวกลีบขมุน เช่น กลีบยอดปรางค์ และ ชันเทพ

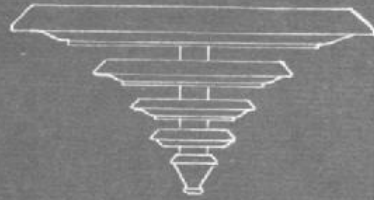
4 บัวกลีบขมุน เช่น กลีบซ้อ เช่น กลีบพาหน

ดร. พิศ

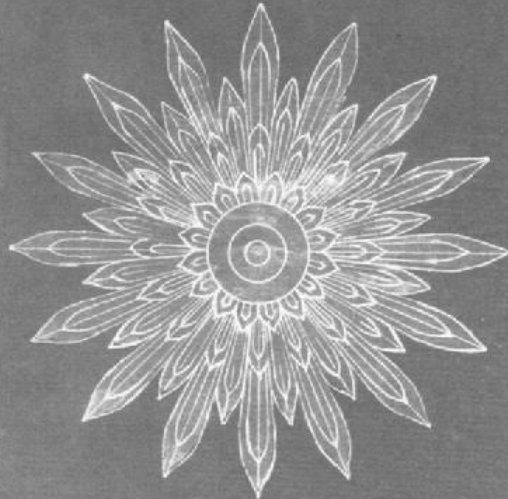

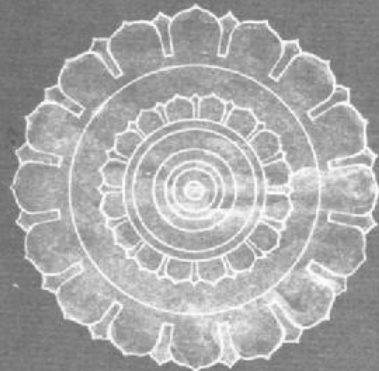
รูปตัดและด้านข้าง ของดาวจกกล

รูปด้านข้าง ของดาววังเตน

1 ดาวจกกล

2 ดาววังเตน

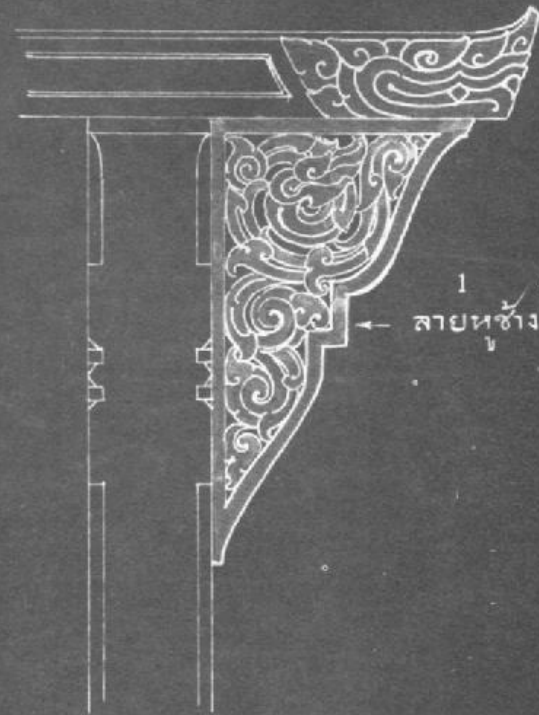

3 ดาว-ตุ่มตุ้มหรือดอกจอก

4 ดาวท้าย หรือดาวกระจาย

Q. m

1 ลายหูช้าง

2 ลาย-ค่างดาว หรือ ฝักส้ม

Q. m

3 ส่วนหนึ่งของ ลายสาหร่าย

พระอุโบสถหลังเดิม วัดตาล ราชบุรี

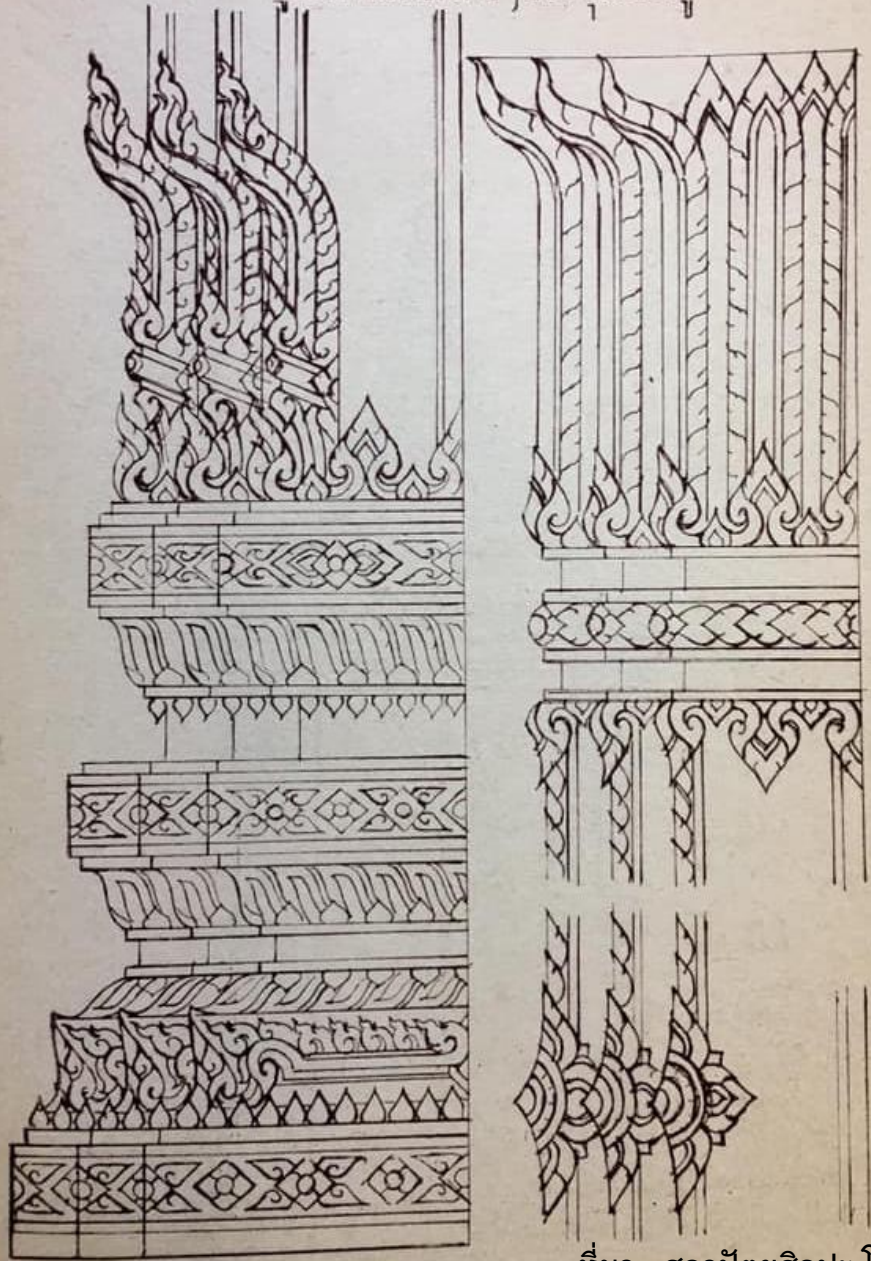

ซุ้มประตูเข้าระเบียงคต พระอุโบสถ วัดตาล ราชบุรี

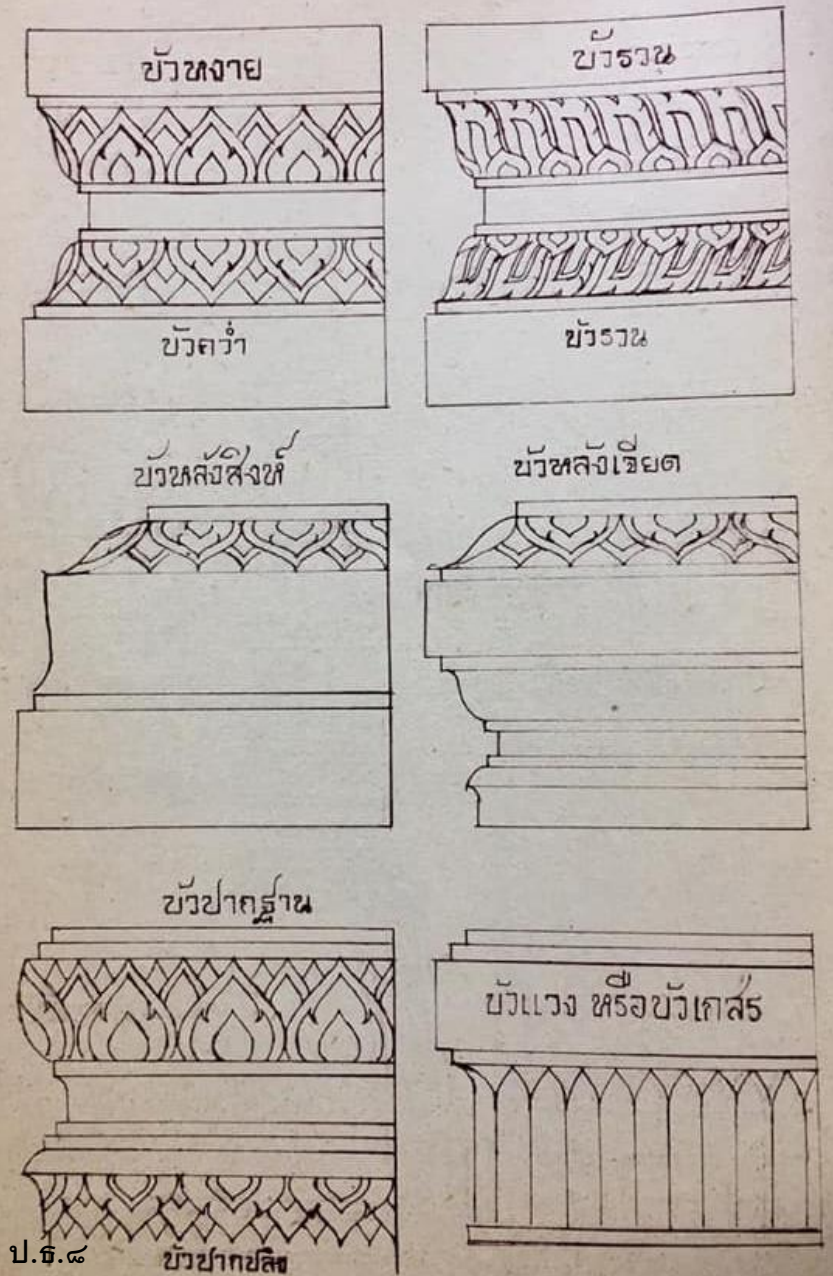
ซุ้มประตูเข้าระเบียงคต พระอุโบสถ วัดตาล ราชบุรี

รูปขยายส่วนต่างๆของซุ้มประตู

ที่มา : สถาปัตยกรรมศิลปะ โดย พรหมภักดี อุดกามาไม ป.ศ.๘

ประเภทตามซุ้มต่างๆ

Supawan

ลวดลายในส่วนประดับตกแต่งสถาปัตยกรรมไทย

ลาย ลวดลายในงานสถาปัตยกรรมไทย

Supawana

ลายกระจังตาอ้อย

ลาย ลวดลายในงานสถาปัตยกรรมไทย

ลายกระจังตาอ้อย

ลาย ลวดลายในงานสถาปัตยกรรมไทย

ลายกระจังตาอ้อย

ลาย ลวดลายในงานสถาปัตยกรรมไทย

ลายกระจังตาอ้อย

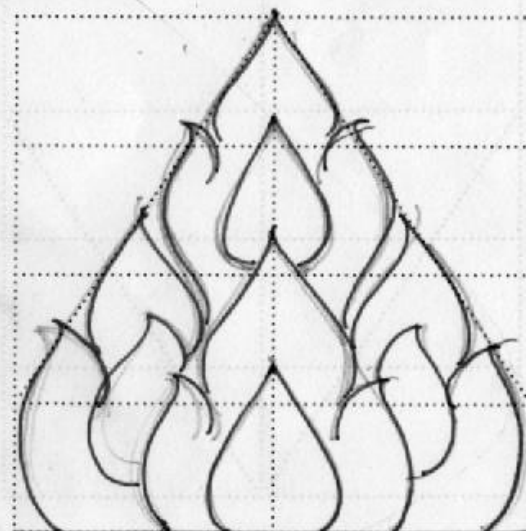
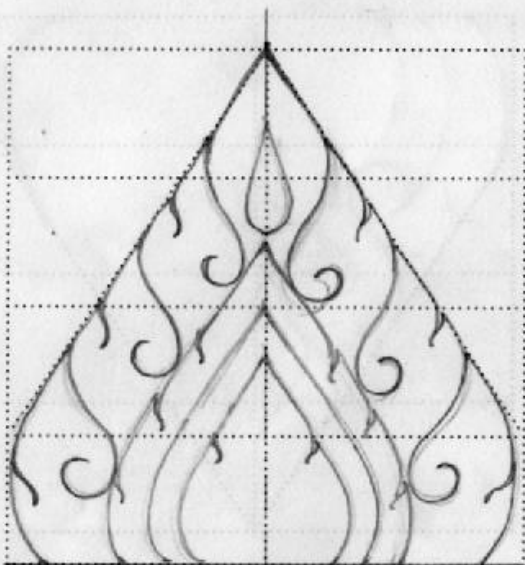
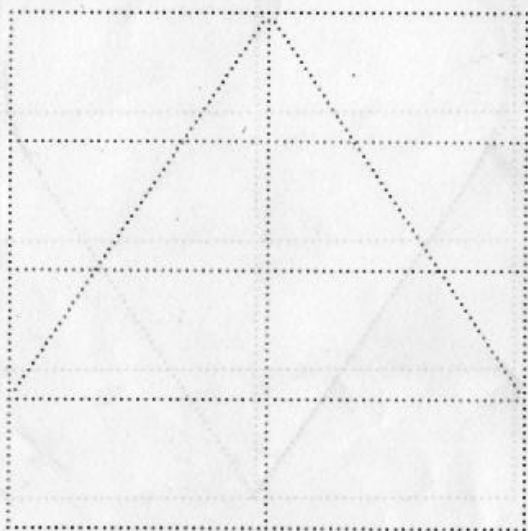
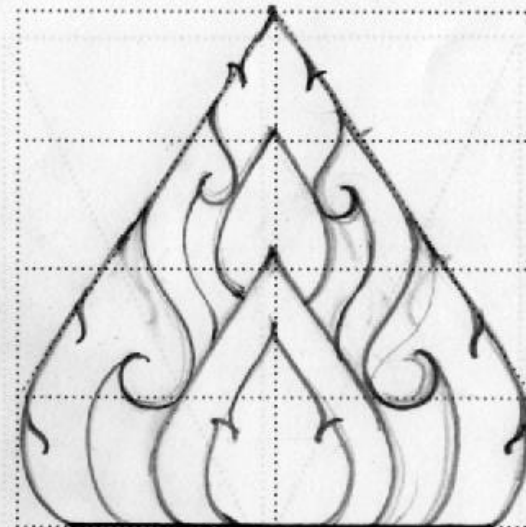
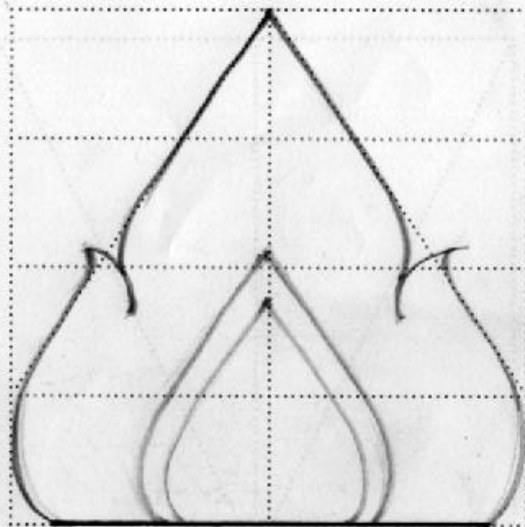
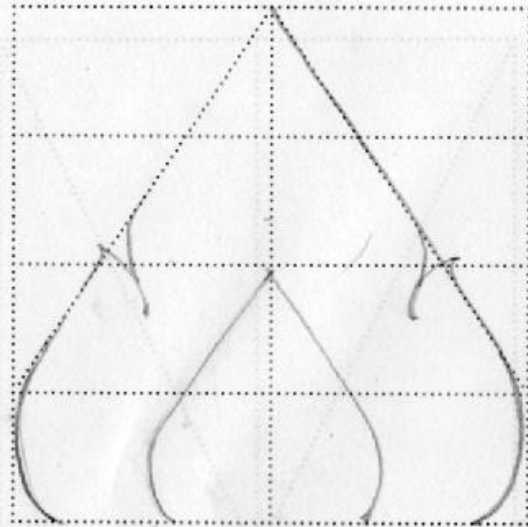
ลาย ลวดลายในงานสถาปัตยกรรมไทย

ลายกระจังตาอ้อย

ลาย ลวดลายในงานสถาปัตยกรรมไทย

แบบฝึกหัด

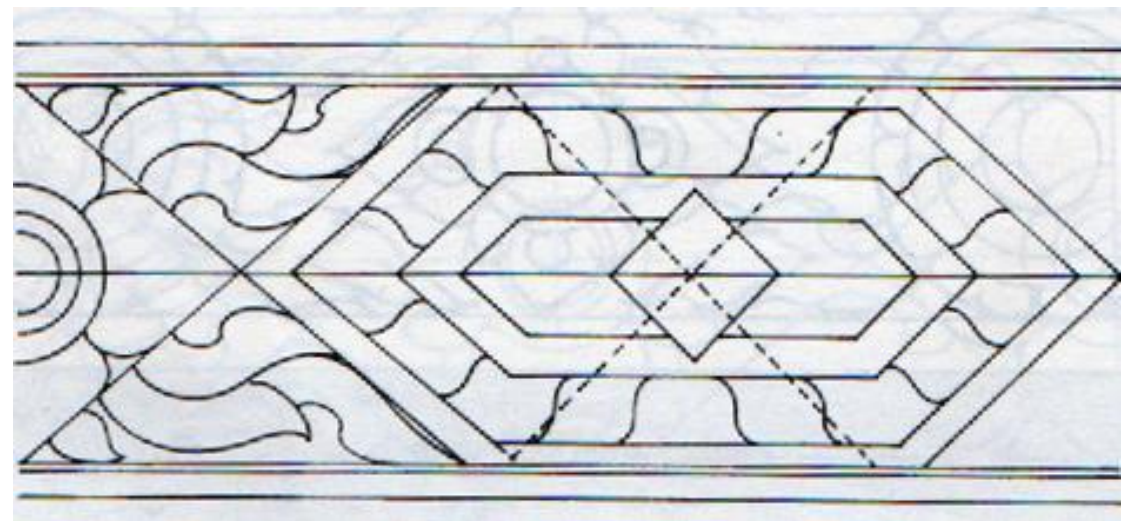
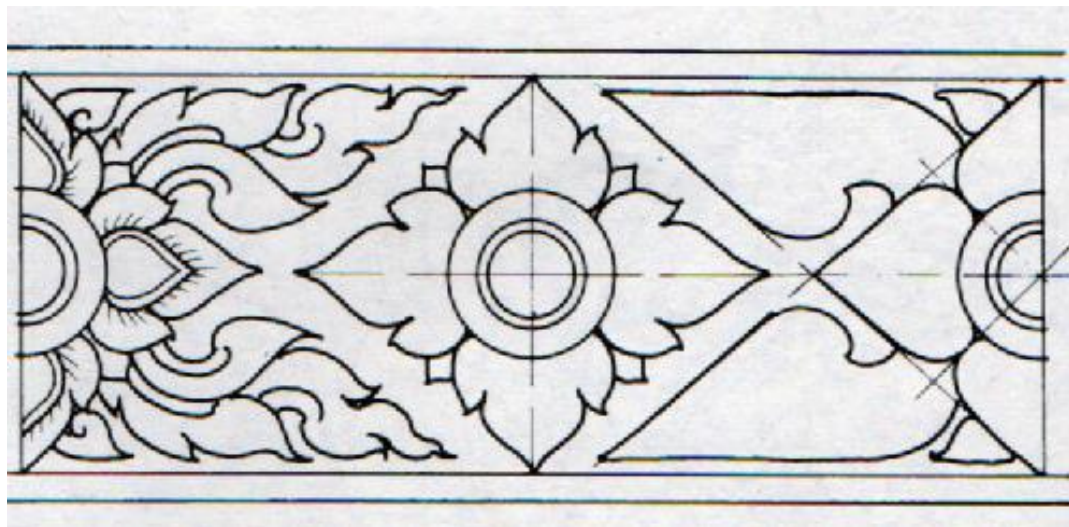
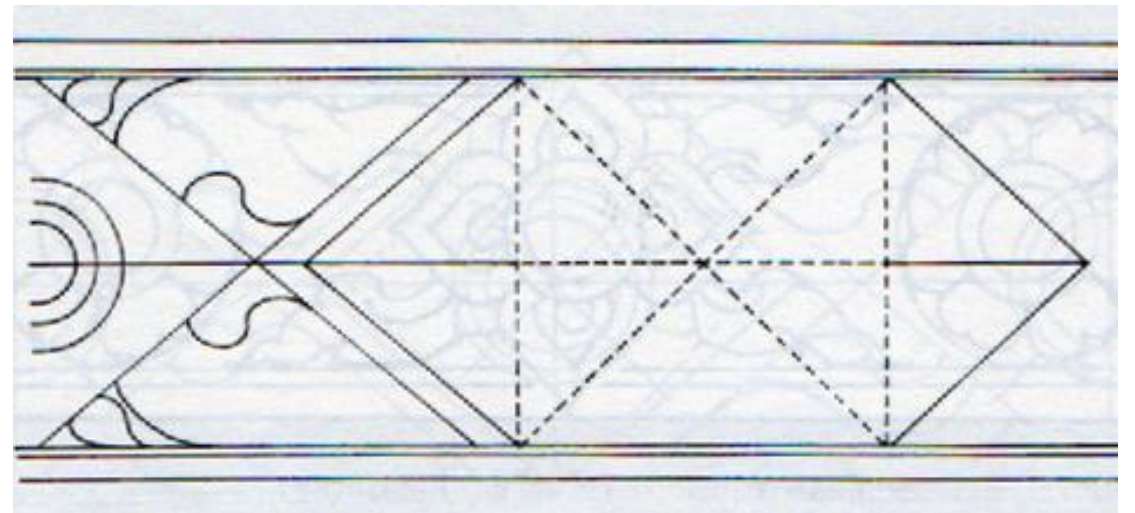
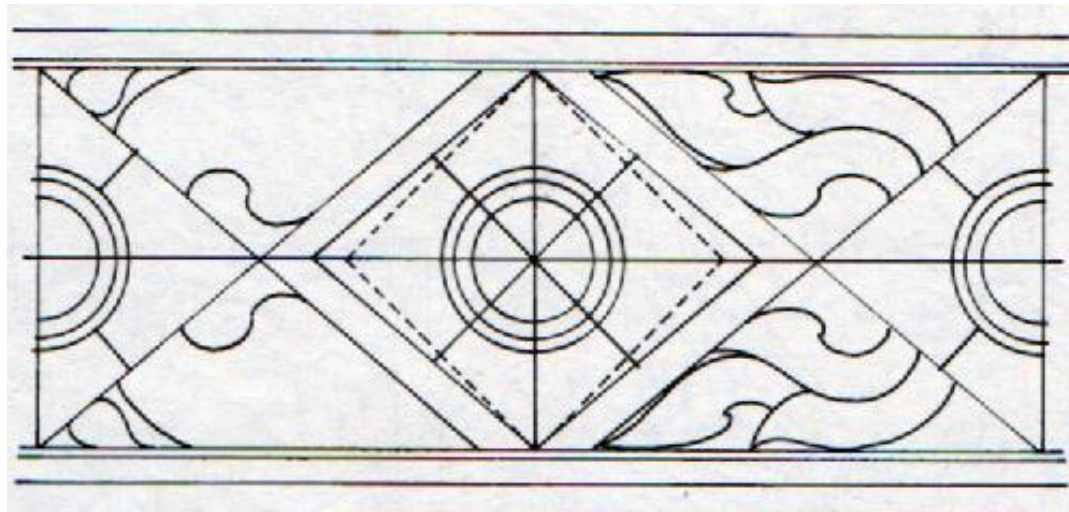
ลายกระจิงตา

อ้อย

ลาย ลวดลายในงานสถาปัตยกรรมไทย

ลายกระจิงตาอ้อย

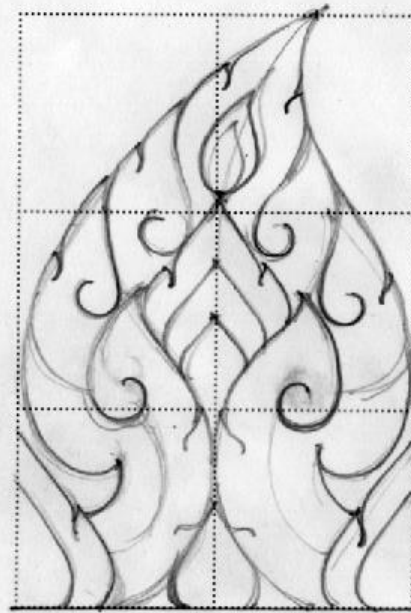
แบบฝึกหัด

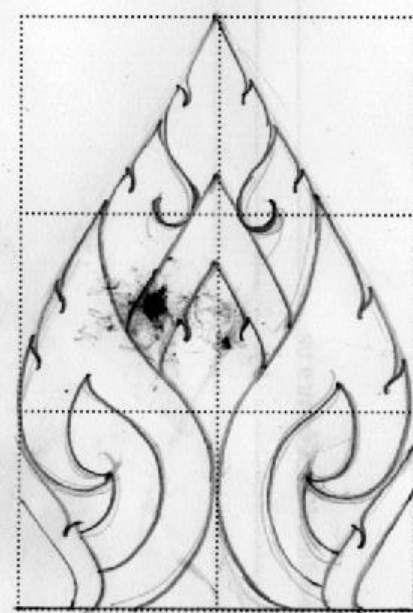
ลายประจำยามกำมปู

ลายประจำยามลูกฟัก

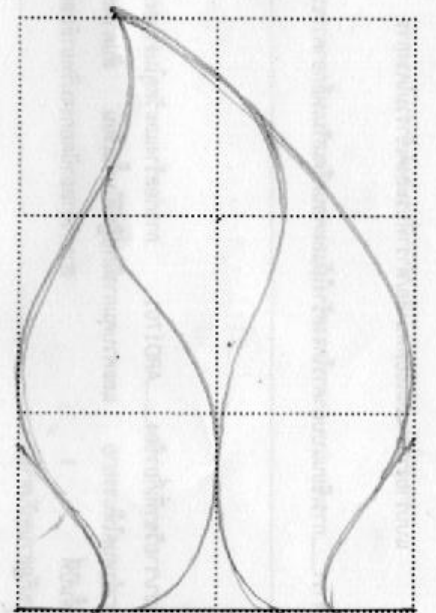
แบบฝึกหัด

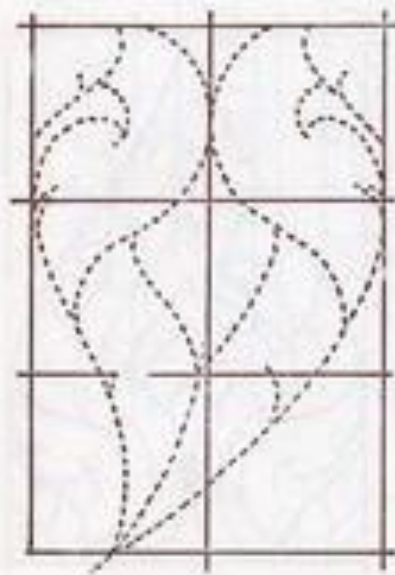
ลายกระจังรวงขวา

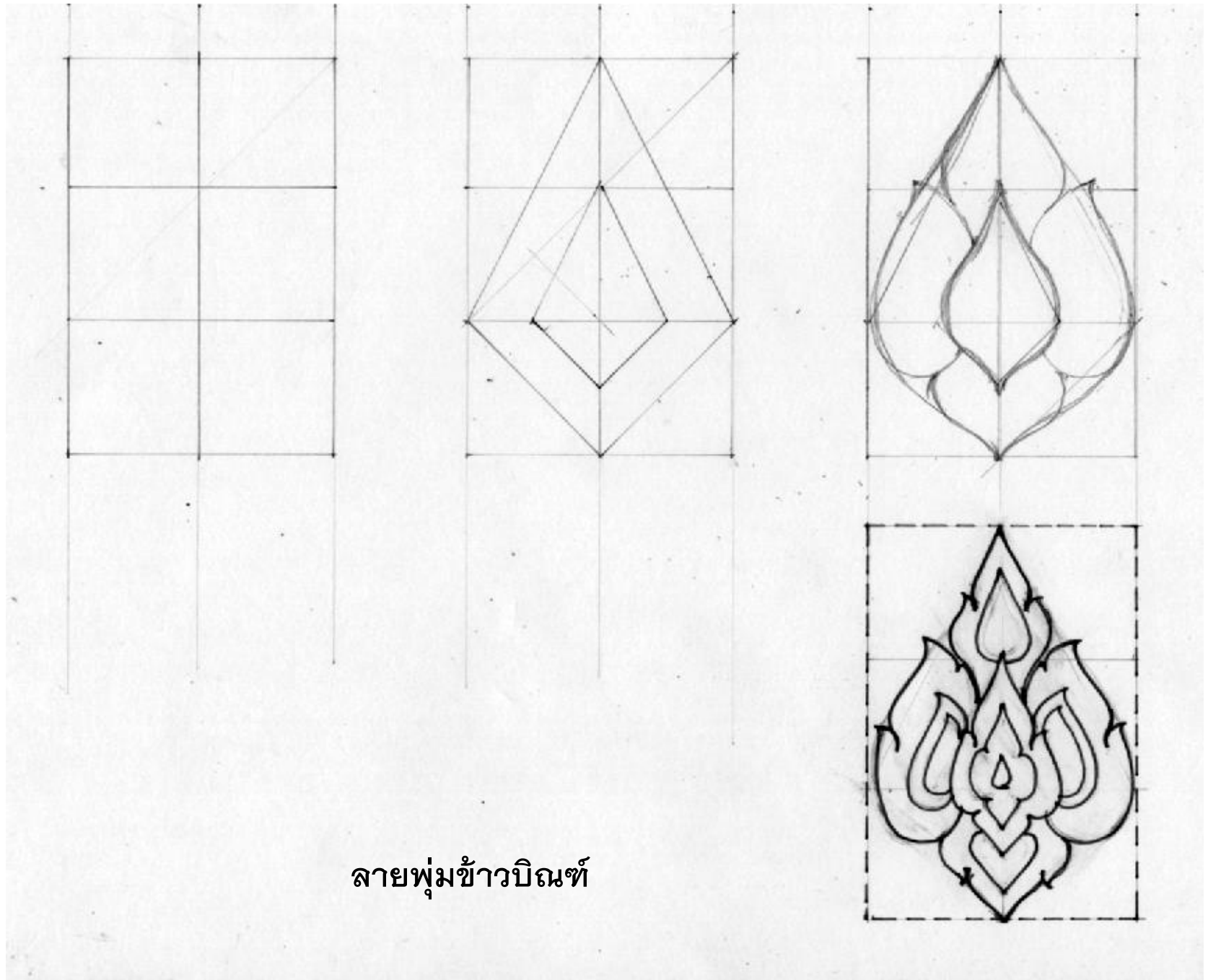
ลายกระจังตัวกลาง

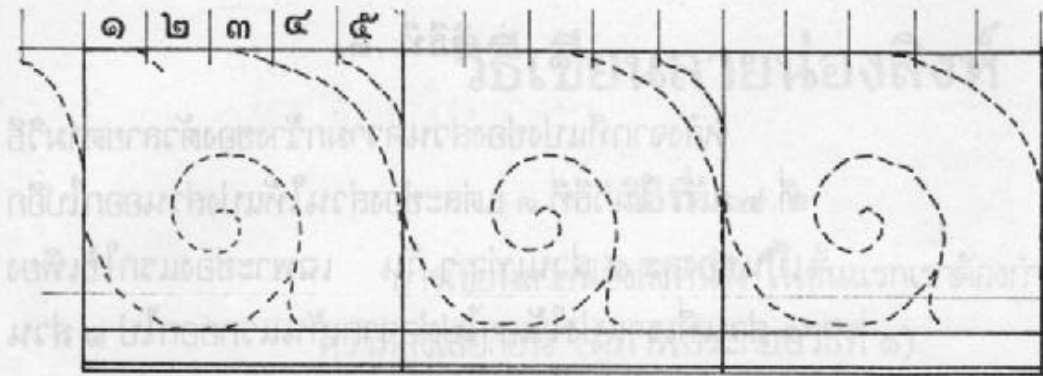
ลายกระจังรวงซ้าย

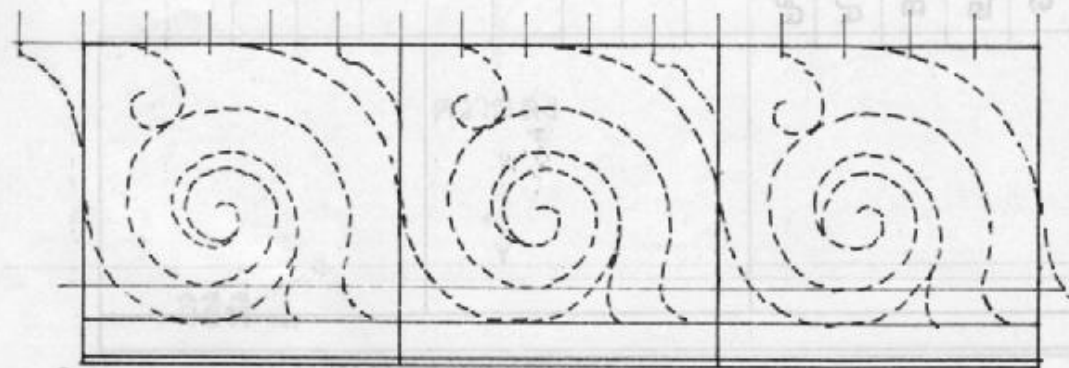
แบบฝึกหัด

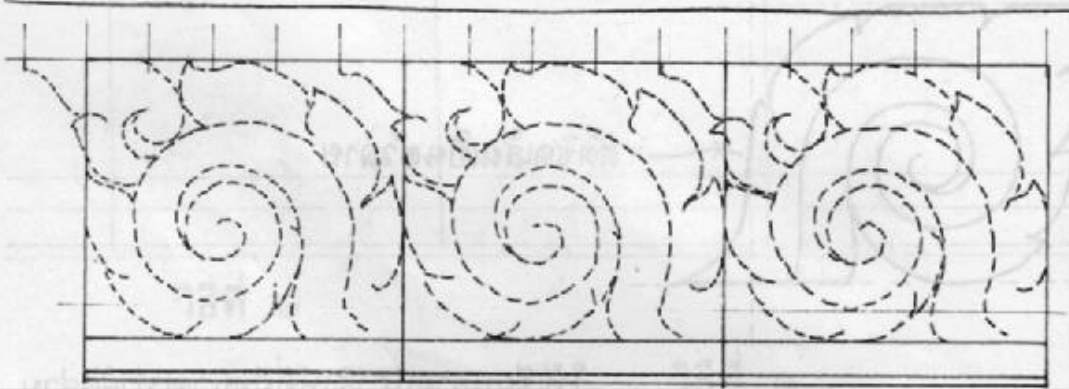
แบบฝึกหัด

วิธีที่ ๔

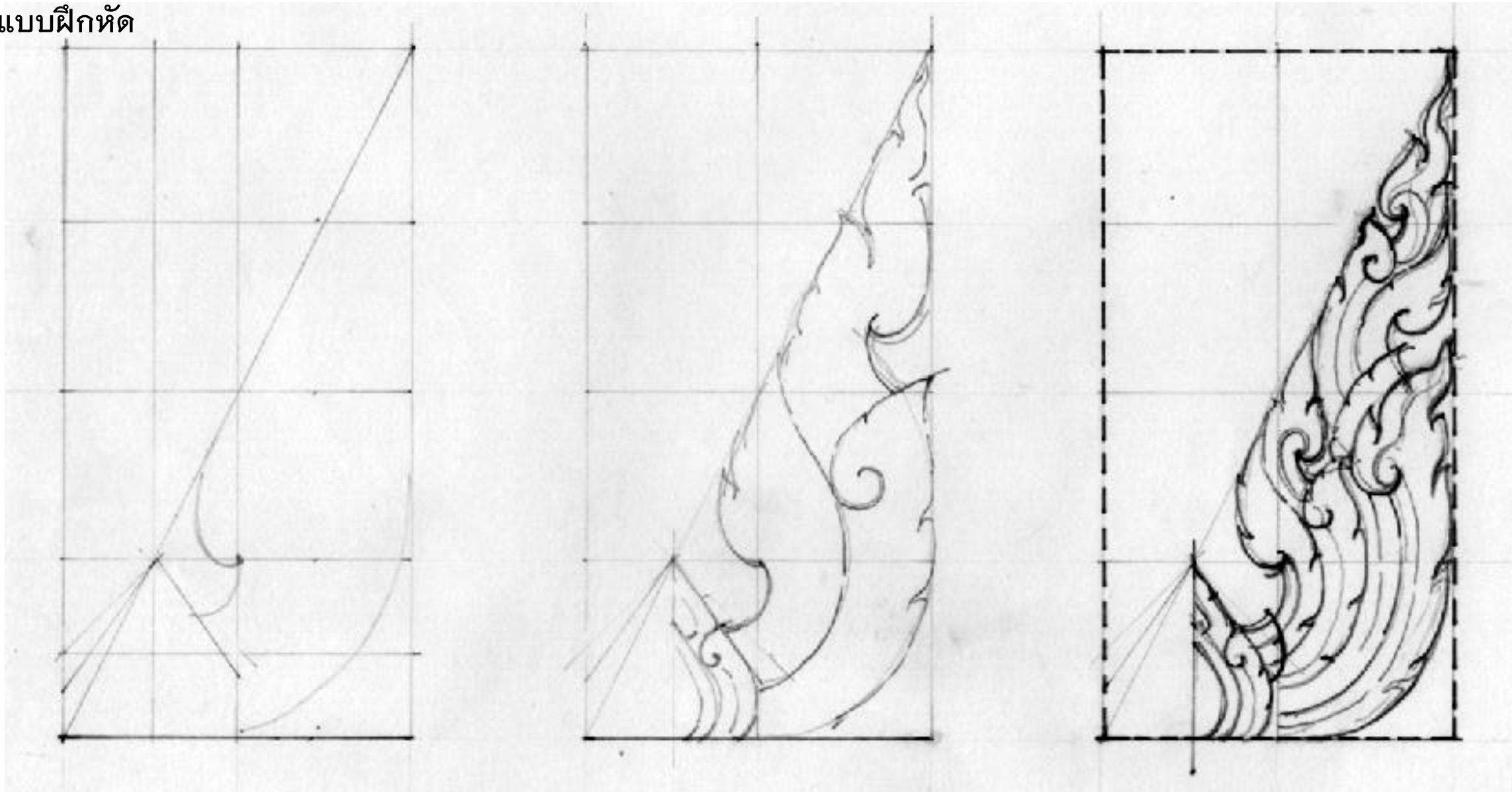
วิธีที่ ๕

ลายห้องสิงห์และแข่งสิงห์

ลาย ลวดลายในงานสถาปัตยกรรมไทย

แบบฝึกหัด

ลายกระหนก